

Botues

Instituti Pedagogjik i Kosovës

Kryeredaktor

Nezir Çoçaj

Përgatitja elektronike

Luljeta Bajrami Shala

Konsulentë të projektit

Ismet Potera

Irida Sina

Lektore

Zehrije Plakolli

Ky material është produkt i projektit të realizuar. Materiali do të sherbejë si doracak për mësime të gjuhës angleze në shkollë fillore. Rezultatet e fituara, dhe puna e palodhshme e mësuesve pjesëmarrës në trajnim dhe hulumtim mund të përdoren nga koleget tjerë. Pjesëmarrëset dhe kontribuuesit, meritojnë falënderim. Punimi nuk ka pretendime shkencore.

M.sc. Luljeta Bajrami Shala

***Qasja metodologjike në
mësimdhënien e gjuhës angleze
në shkollë fillore përmes
Hulumtimit në Veprim***

**(Material pune për mësimdhënësit që dëshirojnë t'i
përmirësojnë praktikën e mësimdhënies)**

Parathënie

Qasja metodologjike në mësimdhënien e gjuhës angleze në shkollë fillore përmes Hulumtimit në Veprim, paraqet vazhdimësinë e përpjekjeve të IPK-së për të ofruar literaturë dhe doracak profesional në ndihmë të praktikës arsimore. Edhe në këtë botim është trajtuar një temë e rëndësishme dhe novative për mjedisin tonë shkollor, por jo edhe për vendet Evropiane ku zbatohet shumë kohë më parë.

Zotërimi me kompetencë i gjuhëve të huaja, të cilat duhet të fillojnë të mësohen në një moshë sa më të re, është një pasaportë për integrim në tregun evropian të punës. Përmes mësimin të gjuhës së huaj që në shkollën fillore, çdo fëmije i jepet mundësi të sensibilizohet me mundësinë për mësimin e gjuhëve të huaja të tjera, si dhe të mësuarit në përgjithësi. Hulumtimi në Veprim, përfshirë në këtë botim, është realizuar kryesisht me mësues të gjuhës angleze të shkollës fillore. Rezultatet dhe suksesi i këtij hulumtimi, shpresojmë të zgjerohen në shkollat tjera dhe të ndihmojnë mësimin me sukses të gjuhës së huaj.

Metodologji e mësimdhënies përmes Hulumtimit në Veprim, nënkupton pjesëmarrjen aktive të të gjithë pjesëmarrësve të interesuar. Pra Hulumtimi në Veprim nuk zbatohet në njerëz por me njerëzit. Zbatohet në shkollë dhe ndihmon në këmbimin e përvojave midis kolegëve të të njëjtës shkollë, klasë apo lëndë mësimore.

Ky Material pune, u dedikohet mësimdhënësve që dëshirojnë ta përmirësojnë praktikën personale të mësimdhënies. Ky material është i

mirëseardhur edhe për mësimdhënësit e tjerë, varësisht nga lënda apo niveli, ngase përshkruhen qartë hapat e kryerjes së Hulumtimit në veprim, duke filluar nga Identifikimi i çështjes që do të hulumtohet, Rishqyrtimi i literaturës, Specifikimi i qëllimit të hulumtimit, Përcaktimi i pyetjes kryesore të hulumtimit, Mbledhja e të dhënave, Analizimi dhe interpretimi i të dhënave, Raportimi mbi hulumtimin dhe Vlerësimi i tij .

Mësuesit, por edhe studentët, të cilët janë orientuar në mësimdhënie, kanë nevojë për literaturë profesionale, në të cilën trajtohen tema nga praktika shkollore. Synimi ynë, si Institut, është që nëpërmjet hulumtimeve dhe analizave të këtilla, t'u ofrojmë praktikuesve (punonjësve) të arsimit, politikë bërësve dhe komunitetit arsimor në përgjithësi, materiale praktike për përmirësimin dhe avancimin e praktikës mësimore.

Çmoj përkushtimin e të gjithë mësimdhënësve, të cilët ishin pjesë e bërjes së këtij doracaku. Ky botim është i hapur për të gjithë dashamirët e arsimit dhe mirëpresim bashkëpunimin me të gjithë ata që e ndiejnë të nevojshme të shtojnë ose të vënë në diskutim çështjet e arsimit në Kosovë, veçanërisht me mësimdhënësit.

Mbetet, që lexuesit të gjykojnë për aspektet e trajtuara në këtë punim që po e ofrojmë.

Komentet dhe sugjerimet profesionale, janë të mirëseardhura, si dhe çdo kontribut qëllim mirë për avancimin e formatit profesional të botimeve të IPK-së.

Dhjetor, 2013

Nezir Çoçaj, Kryeredaktor i botimit

Përmbajtja

Summary	7
Përmbledhja	10
I Hyrja.....	17
II Historiku i konceptonit Hulumtimi në Veprim.....	20
III Filozofia, metodologjia dhe Hulumtimi në veprim.....	28
3.1 Çka është Hulumtimi në Veprim.....	30
IV Hulumtimi në Veprim.....	32
4.1 Qëllimi i zbatimit të Hulumtimit të Veprimit.....	33
4.2 Llojet e Hulumtimit në Veprim.....	34
4.3 Parimet për kryerjen e Hulumtimit në Veprim.....	35
4.4 Procesi/hapat e Hulumtimit në Veprim.....	36
4.5 Nga hulumtimi në praktikë.....	36
4.6 Identifikoni i një çështje	37
4.7 Gjetja e mikut kritik.....	39
4.8 Fazat e një projekti të Hulumtimit në Veprim.....	41
4.9 Mendimi fillestar para Hulumtimit në Veprim.....	42
4.9.1 Identifikimi i problemit në klasë.....	43
4.9.2 Identifikimi i pyetjes kryesore.....	44
4.9.3 Karakteristikat e Pyetjeve për një hulumtim të mirë.....	45
4.9.4 Gjetja e literaturës përkatëse.....	46
4.9.5 Rishikimi i literaturës dhe të bërit pyetje.....	46
4.9.6 Planifikimi.....	49
4.9.7 Zhvillimi dhe zbatimi i një Plani të Hulumtimit në Veprim.....	50
4.9.8 Veprimi.....	50
4.9.9 Vrojtim.....	51
4.9.10 Reflektimi.....	51
4.9.11 Si mund të përshtatet veprimi dhe hulumtimi së bashku?	52
4.10 Mbledhin, analizojnë dhe interpretojnë informacionin.....	53
4.11 Zhvillimin, zbatimin dhe monitorimin e planit të veprimit.....	54
4.12 Marrja e Vendimeve instruktive dhe Ndarja e rezultateve.....	56
4.13 Konkluzionet dhe raporti.....	57
4.14 Vlerësimi i Hulumtimit në Veprim	58
4.15 Shembuj të Hulumtimit në Veprim(pyetjet në klasë).....	60

V. Pse ju duhet të provoni Hulumtimin në Veprim në klasë.....	61
5.1 LUDUS, teknikë psiko-pedagogjike që bazohet tek animacioni	61
5.2 Dimensioni neurologjik dhe psikologjik.....	66
5.3 Hipoteza e “periudhës kritike”	67
5.4 Parimi i ndërvarjes gjuhësore.....	68
5.5 Nocioni i dy gjuhëve.....	69
5.6 Loja në mësimdhënien e një gjuhe të huaj.....	70
5.7 Teoritë në mbështetje të lojës.....	71
VI Përmbajtja gjuhësore dhe dimensionin kulturor e strukturor i Planit dhe Programit të gjuhës angleze për klasë të tretë.....	75
6.1 Roli i mësuesit.....	80
VII METODOLOGJIA	81
7.1 Qëllimi dhe pyetja e hulumtimit.....	82
7.2 Konteksti i shkollave dhe pjesëmarrësit.....	82
7.3 Planifikimi i hulumtimit ne veprim.....	83
7.4 Raportet e mësimdhënësve të shkollave të përfshira në hulumtim në veprim : <i>raportet e disa mësueseve</i>	89
7.5 Plani i përshtatur.....	111
7.6 Diskutimi.....	111
7.7 Kufizimet e studimit.....	112
VIII Përfundime.....	113
IX Literatura.....	117
Aneksi.....	124

Summary

Action research in general includes curiosity on their own practice through a process of self – monitoring that generally involves entering a cycle of planning, acting, observing and reflecting on an issue or problem, in order to improve practice . Wallace (1991: 56-7) points out that research in action can be “conclusions”, specific and immediate, which can be directly related to his practice in the context of teachers and is a normal extension of reflective practice to many teachers, but it is less rigorous and could conceivably lead to more effective results .

As mentioned in Chapter 1, systematic reflection means that foreign language teachers should collect data about their teaching so that they can make more informed decisions about their teaching, however, and reflective learning can result with no observable changes in classroom behavior such as increased levels of awareness for teachers and assumptions, beliefs and practices, by performing an action - research project usually results in a kind of transformation of research into current and monitorable actions .

This book will be a practical guide for teachers who want to improve their teaching practice. Will appear in the review of literature ranging from the history of presenting the concept in action research, from different teachers, cycle and plan how to do a research in action and discussion in workshops conducted by the teachers of English in grade III from elementary schools, that aid for pilot schools to implement the new curriculum in Kosovo .

Issues of educational experts sais that the mission and vision of a school is to stimulate and to provide individual development of students and teachers to develop their awareness and provide equal opportunities for quality

education and personal development, regardless because of their economic or ethnic, racial or social issues .

Recently the government has paid special attention to better learning for foreign languages .

This attention is driven by the imperatives of the state for direct communication with the world, in all fields, as well as the necessity of translation quality. Exchanges and links with the internationally diversified expand the demand for better cognitive of foreign language, preferably in all scientific fields such as literary, political and social.

So foreign language, especially professional it has become a new challenge for countries in tranzitions. Students prepared (educated) in a good language school where you are given as much importance as the example, on the mathematics can be completely without barriers "scattered " around the world, beacuse of showing excellent languages they know .

In the era of digitization and the development general of socio - economic in global level, importance of the development of the educational system has taken an even more important than it had in the past and this role tends to rise continuously. A key factor in the establishment and development of a society is precisely the development of its educational system. The introduction of English from the first grade of elementary school is a priority of the Ministry of Education, articulated in the New Curriculum Framework . But , considering that currently teaching English starts third grade of primary school, we are determined that for this to compile this material that aid for English teachers. Drawing on the object of study, we explore the teaching

methodologies of English in third grade in seven schools selected as sample areas of Kosovo, such as :

- Elementary School " Abedin Bujupi " Glogovac Arllat
- Elementary School " Green School " , Pristina
- Elementary School " Naim " , Pristina
- Elementary School " Cajupi " Mitrovica
- Elementary School " Eqrem Çabej " Mitrovica
- Elementary School " Abdullah Krashnica " Koretin Kamenica
- Elementary school "Gjergj Fishta"Prishtinë

The integration of our country into the family of European - Atlantic structures, preparation of citizens of united Europe, necessarily requires a recognition and fruitful grasp of foreign languages, which should begin to be taught at an early age as new language.

Primary school is the level where the basics are taken for all that society holds as valuable to learn, there is space and learning a foreign language English.

Sensitization to small children learning English is helpful and overall positive for student s formation, its identity, it expands to the ability to distinguish the difference between cultures .

Through teaching foreign language, English in primary school for every child is given opportunity to sensitize the opportunity to learn other foreign languages, as well as learning in gjenral. .

Përmbledhja

Hulumtimi në Veprim në përgjithësi, përfshinë kureshtjen në praktikën e vet nëpërmjet një procesi të vetë-monitorimit, që në përgjithësi përfshinë hyrjen në një cikël të planifikimit, duke vepruar, duke respektuar dhe duke reflektuar mbi një çështje ose problem, në mënyrë që ta përmirësojë praktikën. Wallace (1991: 56-7) thekson se Hulumtimi në Veprim mund të ketë përfundime të veçanta dhe të menjëhershme, të cilat mund të jenë të lidhura direkt, për të praktikuar në kontekstin e vet mësuesit dhe është një zgjerim i praktikave normale reflektuese të shumë mësues, por ajo është pak më rigorozë dhe mund të mendohet të çojë në rezultate më efektive. Siç përmendet në Kapitullin 1, reflektim sistematik do të thotë se mësuesit e gjuhës së huaj, duhet mbledhur të dhëna rreth mësimit të tyre, në mënyrë që ata të mund të marrin vendime më të informuara në lidhje me mësimit të tyre, megjithatë, mësimi reflektiv mund të rezultojë me ndryshime jo të vrojtueshme të sjelljes në klasë të tilla si: nivelet e rritura të vetëdijes dhe të supozimeve për mësuesit, besimet dhe praktikën, duke kryer një hulumtim veprimi- projekt që zakonisht rezulton në një lloj të transformimit të hulumtimit në veprimet aktuale dhe të monitorueshme. Ky libër do jetë një udhëzues praktik për mësuesit që duan të përmirësojnë praktikën e tyre të mësimit. Në të do të paraqitet shqyrtimi i literaturës duke filluar nga historiku i paraqitjes së konceptit të hulumtimit në veprim, nga pedagogët të ndryshëm, cikli dhe plani se si të bëjmë një Hulumtim në Veprim dhe diskutimi në punëtoritë e realizuara me mësuesit e gjuhës angleze në klasën III të shkollës fillore në ndihmë për shkollat pilot për zbatimin e Kurrikulit të ri në Kosovës.

Ekspertët e çështjeve të arsimit thonë që misioni dhe vizioni i një shkolle është që ta stimulojë dhe ta sigurojë zhvillimin individual të nxënësit dhe të mësimdhënësve, të zhvillojë vetëdijen e tyre dhe t'u ofrojë shanse të njëjta për arsimim kualitativ dhe zhvillim personal, pa dallim të përkatësisë së tyre ekonomike apo etnike, racore a sociale.

Kohët e fundit qeveria i ka kushtuar vëmendje të veçantë mësimi sa më të mirë të gjuhëve të huaja. Kjo vëmendje është nxitur nga nevojat e ngutshme të shtetit për komunikim të drejtpërdrejtë me botën, në të gjitha fushat, si dhe nga domosdoshmëria e përkthimeve cilësore. Këmbimet dhe lidhjet e shumëllojshme me ndërkombëtarët e shtojnë kërkesën për njohës të mirë të gjuhëve të huaja, mundësisht në të gjitha fushat si shkencore e letrare, politike dhe shoqërore etj. Pra gjuha e huaj, sidomos ajo profesionale, është bërë sfidë e re për vendet në tranzicion. Nxënësit e përgatitur (arsimuar) në një shkollë ku gjuhëve ju jepet po aq rendësi sa edhe p.sh, matematikës do të mundën pa asnjëfarë pengese të "shpërndahen" nëpër botë, duke shkëlqyer falë gjuhëve që ata njohin.

Në epokën e digjitalizimit dhe të zhvillimit të përgjithshëm shoqëror-ekonomik në nivel global, rëndësia e zhvillimit të sistemit të edukimit ka marrë një vlerë edhe më të rëndësishme se sa që kishte në të kaluarën e afërt dhe ky rol ka tendencë të rritet në vazhdimësi. Faktor kyç në ngritjen dhe zhvillimin e një shoqërie, është pikërisht zhvillimi i sistemit të edukimit të saj. Futja e gjuhës angleze që nga klasa e parë e shkollës fillore, është një ndër prioritetet e Ministrisë së Arsimit, e artikuluar në Kornizën e Re të Kurrikulit. Por, duke pasur parasysh se aktualisht mësimi i gjuhës angleze fillon nga klasa e tretë e shkollës fillore, ne jemi përcaktuar që për këtë ta

hartojmë këtë material ndihmës për mësimdhënësit. Duke u mbështetur në objektin e studimit, kemi shqyrtuar metodologjitë e mësimdhënies së gjuhës angleze në klasë të tretë, në shtatë shkolla të përzgjedhura si mostër në rajone të Kosovës, si:

- Shkolla fillore “Abedin Bujupi”, Arllat-Drenas
- Shkolla fillore “Shkolla e Gjelbërt”, Prishtinë
- Shkolla fillore “Naim Frashëri”, Prishtinë
- Shkolla fillore “Andon Zako Çajupi”, Mitrovicë
- Shkolla fillore “Eqrem Çabej”, Mitrovicë
- Shkolla Fillore “Abdullah Krashnica” Koretin -Kamenicë
- Shkolla Fillore “Gjergj Fishta” Prishtinë.

Integrimi i vendit tonë në gjirin e familjes evropiane e në strukturat euroatlantike, përgatitja e qytetarit të Evropës së bashkuar, kërkon domosdoshmërisht një njohje dhe zotërim të frytshëm të gjuhëve të huaja, të cilat duhet të fillojnë të mësohen në një moshë sa më të re. Shkolla fillore është niveli ku hidhen bazat për gjithçka që shoqëria mban si të vlefshme për t’u mësuar, këtu zë vend dhe të mësuarit e gjuhës së huaj angleze.

Sensibilizimi që në moshë të vogël i mësimi të gjuhës angleze, është ndihmesë pozitive në formimin e përgjithshëm të nxënësit, të identitetit të tij, zgjeron tek ai mundësinë për të dalluar ndryshimin ndërmjet kulturave. Përmes mësimi të gjuhës së huaj angleze në shkollën fillore, çdo fëmije i jepet mundësi të sensibilizohet me mundësinë për mësimin e gjuhëve të huaja të tjera, si dhe të mësuarit në përgjithësi.

I. Hyrja

Aktualisht mësimi i gjuhës angleze, po bëhet një detyrë e ndërlikuar, e cila shikuar nga perspektiva e sotme, kërkon nga mësimdhënësit shkathtësi multidimensionale, që ai të mund të inkuadrohet në mësimin e gjuhës së huaj. Duke pasur parasysh, se përmes mëimit të ndonjë gjuhe të huaj, arsimtarët i mësojnë fëmijët për aspektet “e ndryshme” të ndonjë kulture dhe u ndihmojnë nxënësve që ta kuptojnë më mirë jo vetëm këndvështrimin e tyre kulturor, por edhe këndvështrimin e pothuajse cilitdo person tjetër në shoqëri. Është fakt se mësimi i gjuhëve të huaja është element i pandashëm dhe i gërshetuar me mësimin e kulturës dhe se njohja e sa më shumë kulturave rritë vetëdijesimin kombëtar e shoqëror.

Mësimi i gjuhës angleze në klasë të tretë të shkollës fillore, është paraparë me Kurrikulin e Kosovës, si lëndë obliguese. Me Kurrikulin e Ri të Kosovës, do jetë si lëndë mësimore që nga klasa e parë. Mësimdhënësit që japin gjuhën angleze në klasën e tretë, janë me kualifikime dhe përgatitje të ndryshme. Një numër i madh i tyre, sidomos në fshatra, janë të pakualifikuar për të dhënë mësimin e gjuhës angleze në klasën e tretë, ose janë vetëm me një nivel kursi të gjuhës angleze dhe nuk janë të trajnuar për qasjen metodologjike për mësimdhënien e gjuhës angleze. Ndërsa një numër tjetër i mësimdhënësve të gjuhës angleze, janë të kualifikuar, por nuk janë të trajnuar për qasje metodologjike të punës me këtë moshë të fëmijëve dhe si

pasojë e kësaj i ngarkojnë nxënësit në situata të ndryshme mësimore. Këto aspekte ishin pjesë e hulumtimit tonë.

U përcaktuam të bëjmë Hulumtim në veprim lidhur me qasjet metodologjike të mësimdhënies së gjuhës angleze në disa shkolla fillore, të fshatrave dhe qyteteve të Kosovës. Ideja për një qasje të tillë, ishte shqetësimi për metodat që përdoren gjatë mësimdhënies së gjuhës angleze si gjuhë e huaj e dytë në shkollë fillore, sidomos duke u bazuar në kërkesën e Kurrikulit të Ri të Kosovës që gjuha e huaj të mësohet nga klasa e parë e shkollës fillore.

U realizuan dy punëtori me mësimdhënës të gjuhës angleze, ku kishim nga 25 deri në 30 mësues të gjuhës angleze të shkollave fillore të Kosovës.

E para me 24.03.2013, ku u prezantua metodologjia e Hulumtimit në Veprim, qasje të reja të mësimdhënies së gjuhës së huaj dhe u diskutuan mundësitë e pilotimit, u përzgjedhën shtatë shkolla të cilat zhvilluan hulumtimin në veprim me nxënësit e tyre në klasa të treta .

Ky propozim u përkrah nga mësimdhënësit e gjuhës angleze në shkollat që propozuam të zhvillohet Hulumtimi në Veprim, dhe gjithashtu kishin dhe mbështetjen e udhëheqësve të shkollave të tyre.

Gjatë tërë procesit, që nga mbledhja e të dhënave deri në përfundim të raportit, kemi vepruar së bashku, meqenëse ndanim detyrat dhe secili ishte i përkushtuar t'i kryej me përgjegjësi të lartë, dhe çdoherë duke bashkëpunuar ngushtë me mësueset e shkollave.

Nga ky hulumtim presim që:

- Të kemi një pasqyrë të qartë lidhur me qasjen metodologjike të mësimdhënies së gjuhës angleze në shkollë fillore, klasa e tretë.
- Të ngrihen kapacitetet e mësimdhënësve në qasjen metodologjike në mësimdhënien e gjuhës angleze.
- Të promovohet filozofia e Hulumtimit në Veprim edhe në shkollat tona.

Punëtorja e dytë u realizua më 04.10.2013, ku ishin të ftuar drejtorë shkollash dhe mësimdhënës të shkollave që nuk ishin pjesë e punëtorisë së parë dhe mësimdhënësit që realizuan Hulumtimin në Veprim në shkollat e tyre, në mënyrë që të prezantohen rezultatet e arritura dhe përvojat të barten tek kolegët në shkollat tjera.

Po ashtu u realizua vizita studimore në Shqipëri, ku vizitua shkollën Jeronim De Rada në Tiranë, si dhe diskutua me bashkëpunëtorët nga Instituti Zhvillimor i Arsimit konkretisht në krye me konsulenten tonë Irida Sina, Drejtore e Departamentit të Metodologjisë dhe Teknologjisë në Mësimdhënie në IZHA.

Vizita e dytë studimore, u zhvillua në Fribourg –Zvicër, më datë 18.11.2013, deri më 22.11.2013, me qëllim të shkëmbimit të përvojave metodologjike në mësimdhënien e gjuhës së huaj në shkollën fillore .

Vizitua dhe vëzhguam zbatimin e mësimdhënies në klasë të ndryshme. Pamë se si zbatohen elementet e Hulumtimit në Veprim dhe mësimdhënia e gjuhës së huaj; gjermane, angleze dhe frënge në shkollat e vizituara. Vlen të theksohet, se ata nuk e kanë shumë të promovuar konceptin hulumtim në

veprim, por elementët metodologjik të zbatuar janë të përafërt me të. Zbatojnë një qasje metodologjike interaktive.

Fjalët kyçe: gjuhë angleze, mësimdhënie, nxënie, hulumtimi në veprim, praktika mësimore, nxënës.

II Historia e konceptionit Hulumtim në Veprim

Hulumtimi në Veprim, origjinën e ka në Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Mënyra konvencionale e të shkruarit të historisë së hulumtimit në veprim, ndahet në dy faza (Wallace, 1987; Kemmis, 1988; McTaggart, 1991). Së pari mbulon periudhën mes viteve 1920 dhe 1950, ku hulumtimi në veprim konsiderohet se origjinën e ka në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, ndërsa nga 1920 e tutje, ka pasur një interes në rritje, në aplikimin e metodave shkencore në studimin social dhe arsimor. Më i cituari i kësaj periudhe është Kurt Lewin (Adelman , 1993), i cili i atribuohet në përgjithësi me futjen e hulumtimit në veprim, si frazë për të përshkruar një formë të hetimit, që do t'u mundësojë ligjeve të vendosura në mënyrë të konsiderueshme të jetës shoqërore, për t'u gjykuar dhe testuar në praktikë (Lewin, 1952, fq. 564).

Termi "Hulumtimi në Veprim" ka ardhur për të përshkruar një grup të ndërlidhur të metodologjive kërkimore, që shpërndarja e tyre synon të variojë nga një theks mbi reflektimin personal, me pretendimet se hulumtimi në veprim, mund të çojë në drejtësi më të madhe sociale për grupet e pafuqishme (Cardno, 2003). Këto metodologji, përfshijnë qasje të tilla si: hulumtimi i veprimit zhvillimor, hulumtimi praktikues, me pjesëmarrje, hulumtimi në veprim, hetim bashkëpunues, hulumtimi emancipues, shkenca në veprim, veprimi në klasë, të mësuarit në veprim dhe hulumtimet kritike në veprim (Noffke,1997). Susan Noffke (1997) përdor metaforën e "familjes

së madhe" (f. 306) që përshkruan mënyrat në të cilat kanë ngjashmëri me një familje, por ku shumë varianta, ndryshojnë në drejtim që të përforcojnë besimet e tyre. Megjithatë, të gjithë anëtarët e familjes, mund të konsiderohen si forma e hulumtimit shoqëror, që çojnë në veprim "(Lewin, 1946, f. 451). Në këtë mënyrë, hulumtimi në veprim ka qenë i përshkruar si: një formë vetë-reflektuese nga një hetim i ndërmarrë nga pjesëmarrësit në situata sociale, në mënyrë që të përmirësojë racionalitetin dhe rregullsinë e praktikave të tyre, të kuptuarit e tyre nga këto praktika, dhe situata në të cilën praktikat janë kryer. (Carr & Kemmis, 1986, faqe 162). Ky përkufizim përfshinë dimensionin personal dhe politik të hulumtimit në veprim (Noffke, 1997). Kjo do të thotë, ai pasqyron vëmendjen e dikujt për praktikën në klasë, dhe mënyra në të cilat praktikat mund të reflektojnë pabarazitë më të gjera shoqërore, ose mund të kërkojë për t'i adresuar ato. Në kontekste arsimore, hulumtimi në veprim është një formë e veçantë e hulumtimit që mund të kryhet nga mësues të cilët nuk janë të interesuar vetëm në të *kuptuarit*, por edhe në *ndryshimin* e mësimdhënies së tyre, për ta bërë atë më shumë në përputhje me vlerat e tyre "(Arhar & Buck, 2000, f. 336). Prandaj, veprimi që ndodhë, si rezultat i hetimit sistematik, gjatë një hulumtimi në veprim, është një element kyç, i cili hulumtimin në veprim e dallon nga format e tjera të hetimit praktikues, të tilla si vetë-studimi kërkimor (Loughran & Russell, 2002; McNiff & Whitehead, 2006a). Hulumtimi në veprim ka një histori të gjatë, që daton me punën e Kurt Lewin në vitin 1930 dhe '40s (McTaggart, 1991; Noffke, 1997). Kjo është megjithatë e vështirë për të gjetur një histori definitive, se kur nisi apo u dha, ideja e hulumtimit në veprim.

Lewin, një psikolog social, i interesuar në grupin e vendim-marrjes dhe të pakicave për barazi, është përmendur shpesh si një ndikues kryesor, në zhvillimin e hulumtimit në veprim (Adelman, 1993). Ai ka zhvilluar një metodologji kërkimore që e quajti një lloj i veprimit-hulumtimit, një hulumtim krahasues mbi kushtet dhe efektet e formave të ndryshme të veprimit social" (Lewin, 1988, fq. 41).

Stephen Corey, është i njohur me futjen e hulumtimit në veprim për mësimdhënës (McTaggart, 1991). Në librin e tij „*Hulumtim në Veprim për të përmirësuar praktikën në shkollë* (1953), për të, hulumtimi në veprim, në kontekste arsimore, përbëhet nga hulumtimet që janë ndërmarrë nga praktikuesit arsimor, sepse ata besojnë se duke vepruar kështu, mund të marrin vendime më të mira, dhe të veprojnë më mirë" (Corey, 1953, cituar sipas Noffke, 1997, fq. 317). Hulumtimi në Veprim, është bërë një mjet gjithnjë e më popullor, për praktikuesit që zbatojnë hulumtim në veprim në praktikën profesionale. Ka fituar një reputacion si një proces për ndërtimin e njohurive, ku dispozitivi mund të ndryshojë, dhe profesionalizmi për mësuesit do jetë në ngritje (Noffke, 1997). Një mënyrë në të cilën projektet e hulumtimit në veprim kanë qenë të kategorizuar duke qenë teknike, praktike, ose emancipuese (Carr & Kemmis, 1986) për Carr dhe Kemmis (1986), të gjitha hulumtimet në veprim, duhet të jenë "Hetim sistematik i praktikës shoqërore ose edukative, pjesëmarrëse ose bashkëpunuese, dhe angazhojnë spirale të vetë-reflektimit"(f. 201), por jo të gjithë variantet e hulumtimit në veprim, mund të përmbajnë të gjitha këto elemente esenciale. Fokusi i hulumtimit në veprim, është zhvillimi i praktikës efikase dhe efektive,

grykohet duke iu referuar kritereve të cilat nuk mund vetë të analizohen në rrjedhën e veprimit - „Procesi i hulumtimit” (Carr & Kemmis, 1986, fq. 202). Me fjalë të tjera, një projekt hulumtimi në veprim, mund të klasifikohet si teknik, kur pyetjet e hulumtimit për projektin hulumtues nuk kanë qenë të zhvilluara nga praktikuesit e përfshirë, por nga të tjerët, kur kriteret e përdorura për të gjykuar cilësinë dhe gjetjet nuk janë subjekt i kritikës dhe të gjeturat e hulumtimit, janë të destinuara kryesisht për të informuar literaturën kërkimore, jo për të përmirësuar praktikën e praktikuesve pjesëmarrës. Hulumtimi teknik në veprim është shpesh i nxitur nga një lehtësues i jashtëm (p.sh., Juda & Richardson, 2006). Një tjetër mënyrë e të menduarit, rreth hulumtimit në veprim teknik, është edhe „hulumtimi i veprimit për qëllime kërkimore,, (Robertson, 2000, f. 307). Megjithatë, ka disa përfitime të mundshme. Një projekt i hulumtimit në veprim teknik mund të prodhojë ndryshime në praktikë, dhe mund të mbështesë praktikuesit në zhvillimin e kapaciteteve të tyre si studiues, por kjo nuk do të jetë domosdoshmërisht bashkëpunues, ky ishte një element thelbësor i hulumtimit në veprim për Carr dhe Kemmis (1986).

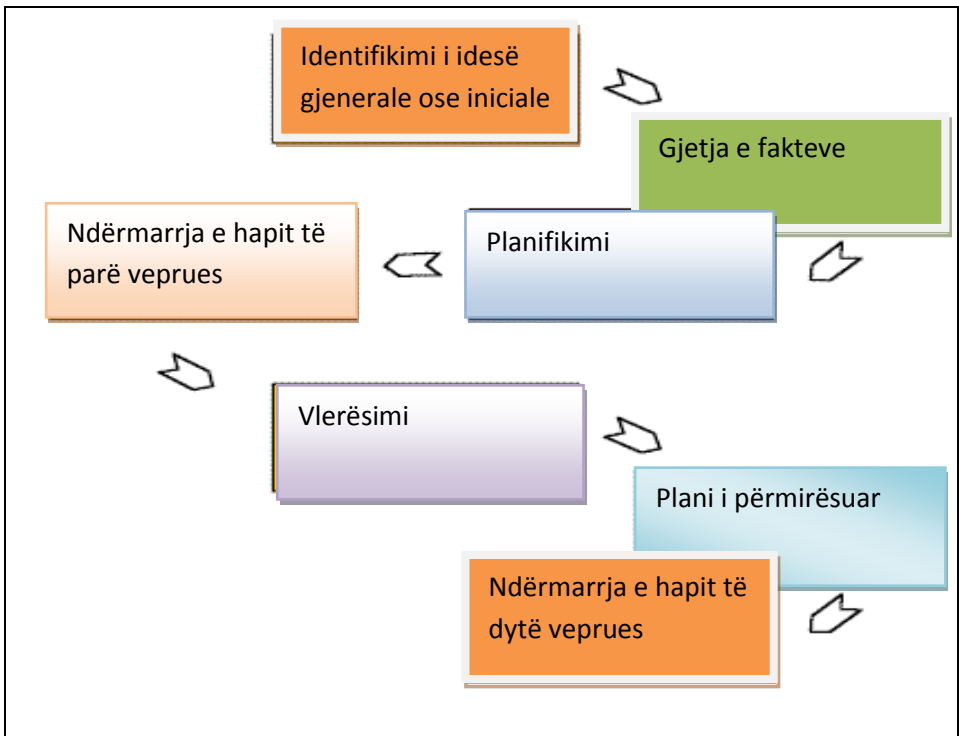
Kur "lehtësuesit nga jashtë formojnë marrëdhënie bashkëpunuese me praktikantët, duke ndihmuar ata për të artikuluar shqetësimet e tyre, planin e veprimit strategjik për ndryshim, për të monitoruar problemet dhe efektet e ndryshimeve, dhe për të reflektuar mbi vlerën dhe pasojat e ndryshimeve të arritura në të vërtetë "(Carr & Kemmis, 1986, fq. 203), atëherë është duke u zhvilluar një hulumtim në veprim –praktik. Ky lloj i hulumtimit në veprim mund të cilësohet "Hulumtim në veprim për qëllime të veprimit" (Robertson,

2000, f. 307). Ndërsa kjo formë e Hulumtimit në Veprim është bashkëpunuese, dhe lejon për kërkime në shqetësimet e praktikuesve për vetën e tyre, kjo nuk do të krijojë "një bashkësi vetë-reflektuese" ishte një tjetër element i rëndësishëm i hulumtimit në veprim sipas (Carr & Kemmis, 1986, fq. 203). Një vetë-reflektim nga komuniteti është krijuar kur një grup prej praktikuesve, vjen së bashku për të reflektuar, jo vetëm në praktikat e tyre profesionale, por mbi praktikat dhe funksionet e arsimit më gjerësisht (Carr & Kemmis, 1986). Lloji i tretë i hulumtimit në veprim të përshkruar nga Carr dhe Kemmis (1986) është veprim *emancipues* kërkimor. "Grupi merr përgjegjësi të përbashkët për zhvillimin e praktikës, kuptime dhe situatat dhe i sheh këto si shoqërisht të ndërtuara në proceset interaktive, të jetës arsimore "(f. 203). Përveç kësaj, hulumtimet emancipuese në veprim përfshijnë vëmendje të spirales në vetë-reflektim përmes zhvillimit të "komunitetit vetë-kritik dhe vetë-reflektues" (Carr & Kemmis, 1986, fq. 205). Carr dhe Kemmis (1986, 2005) promovojnë hulumtimin në veprim emancipues si një mjet për të marrë në pyetje mësuesit, më gjerësisht për statusin që shpesh merren-për-të dhënë praktikat e tyre profesionale dhe arsimore. Ata avokojnë për një formë emancipuese të hulumtimit në veprim, që synon të *përmirësojë* të dy praktikat, mirëkuptimet e praktikës, dhe konteksti në të cilin praktika zhvillohet dhe *përfshinë* të gjithë ata që janë prekur nga praktikat nën shqyrtim në procesin e hulumtimit në veprim (Carr & Kemmis, 1986).

Carr dhe Kemmis (1986) miratojnë Hulumtimin në veprim emancipues, si një mjet më të madh për të punuar në drejtim të drejtësisë sociale në arsim.

Gjithashtu Lewin ka konsideruar se "Hulumtimi në veprim është metodë" të cilën ai e portretizon si një spirale të hapave, ku secila prej të cilave është e përbërë nga "një rreth i planifikimit,veprimit dhe fakt për gjetjen e rezultatit të veprimit "(Lewin , 1946 , fq . 205)

Qasja e tij përfshinë një spirale të hapave, "secila prej të cilave është e përbërë nga një rreth, të veprimit dhe planifikimit faktmbledhës për rezultatin e veprimit" (*ibid*: 206). Cikli themelor përfshin si në vijim:

- Kjo është se si Lewin përshkruan ciklin fillestar:

Hapi i parë është të ekzaminojë me kujdes idenë në dritën e mjeteve që ka në dispozicion. Të mbledh sa më shumë fakte rreth situatës që është e nevojshme. Nëse periudha e parë e planifikimit është e suksesshme, atëherë dalin dy çështje: domethënë çështja e " planit të përgjithshëm" se si duhet arritur objektivat, dhe së dyti, një vendim në lidhje me hapin e parë të veprimit.

Hapi i ardhshëm është i përbërë nga "një rreth i planifikimit, ekzekutimin dhe zbulimin apo gjetjen e fakteve për qëllimin e vlerësimit të rezultateve të hapit të dytë, dhe për të përgatitur bazën për planifikimin e hapit të tretë dhe ndoshta për të modifikuar përsëri planin e përgjithshëm" (po aty: 206). Ajo që mund të shohim këtu, është një qasje për hulumtimin e orientuar drejt zgjidhjes së problemeve në mjedise shoqërore dhe organizative, dhe që ka një formë paralele, që **Dewey-e** konceptoi si të mësuarit nga përvoja.

Qasja si paraqitet, bën të marrë një formë vazhduese dhe ajo është e hapur për interpretim të drejtpërdrejtë.

Në Mbretërinë e Bashkuar, hulumtimi në veprim, u paraqit në fillim të viteve 1970. Arsyet që kanë dhënë për këtë ringjallje, përfshijnë një bindje në rritje të një lidhjeje konvencionale për hulumtimet edukative mbi shqetësimet praktike të mësuesve dhe shkollave (Kemmis, 1988), ku pretendojnë se profesionalizmi i mësuesve mund të jetë më i zgjeruar duke i dhënë atyre një rol hulumtues (Stenhouse, 1975), dhe pikëpamja se një version i riformuluar i metodës sipas Lewin, hulumtimit në veprim, do të ndihmojë për t'iu mundësuar mësuesve për të testuar politikat e kurrikulit dhe propozimet e

tyre në klasa, të çojnë në përmirësimin e praktikës pedagogjike dhe të stimulojnë ndryshimet inovative mësimore (Elliott, 1998).

Përdorimi i hulumtimit në veprim për të thelluar dhe zhvilluar praktikën në klasë, është rritur në një traditë të fortë të praktikës (një nga shembujt e parë është puna e Stephen Corey në vitin 1949).

Hulumtimi në Veprim është një formë e hetimit kolektiv vetë-reflektues, e ndërmarrë nga pjesëmarrësit në situata sociale në mënyrë që të përmirësojnë racionalitetin dhe drejtësinë, e praktikata e tyre shoqërore apo arsimore, si dhe të kuptuarit e këtyre praktikave dhe situatat në të cilat këto praktika janë kryer.

Një nga trashëgimitë që la Kurt Lewin është hulumtimi në veprim në formë spirale dhe me të ekziston rreziku që hulumtimi në veprim, bëhet pak më shumë se një procedurë. Ky është një gabim, sipas McTaggart (1996: 248) që të mendohet se hulumtimi në veprim përbën spiralen duke bërë hulumtime në veprim. Ai vazhdon, "hulumtimi në Veprim nuk është një "metodë" apo një "procedurë" për hulumtime, por një seri e angazhimeve për të vëzhguar dhe problematizuar nëpërmjet praktikës së një sërë parimesh për kryerjen e një hetimi social".

III Filozofia, metodologjia dhe Hulumtimi në Veprim

Në Britani të Madhe më shumë shfrytëzohen hulumtimet kualitative sesa hulumtimet kuantitative, metodat që u përqendruan në perspektivat e pjesëmarrësve dhe aktereve sociale (Kemmis, 1988) dhe që në përgjithësi ka marrë formën e studimeve të rasteve të situatave të veçanta që do të jenë të dobishme për praktikuesit (Wallace, 1987).

Çfarë dallon ky version i rishikuar i hulumtimit në veprim, ishte koncepti rrënjësisht i ndryshëm i objektit të studimit. Ndërsa Lewin dhe pasuesit e tij kishin interpretuar si veprim, si pak më shumë se një aftësi praktike apo teknika për t'u vlerësuar në aspektin e efikasitetit të tij.

“Objekt i hulumtimit në veprim edukativ është praktika edukative. Praktika siç kuptohet nga studiues të hulumtimit në veprim, përkushtimi i informuar mirë për veprim (Kemmis, 1988, fq 44-45). Si rezultat i kësaj , hulumtimi në veprim, nuk ishte më parë si një metodë për vlerësimin e dobisë praktike e sociale në teoritë shkencore, por si një mjet përmes të cilit praktikuesit mund të testojnë teoritë edukative të nënkuptuara, në praktikën e tyre duke i trajtuar ato si hipoteza eksperimentale për t'u vlerësuar në mënyrë sistematike specifike në kontekste edukative .

Shqyrtuar dhe rishikuar në këtë mënyrë, hulumtimi në veprim, sipas Lewin-it në formë Cikli-hulumtimi është transformuar nga një metodë me të cilën praktikuesit zbatojnë teoritë sociale shkencore në praktikën e tyre në një metodë e cila i lejon praktikuesit për të vlerësuar përshtatshmërinë praktike të tyre (Elliott, 1991, 1998).

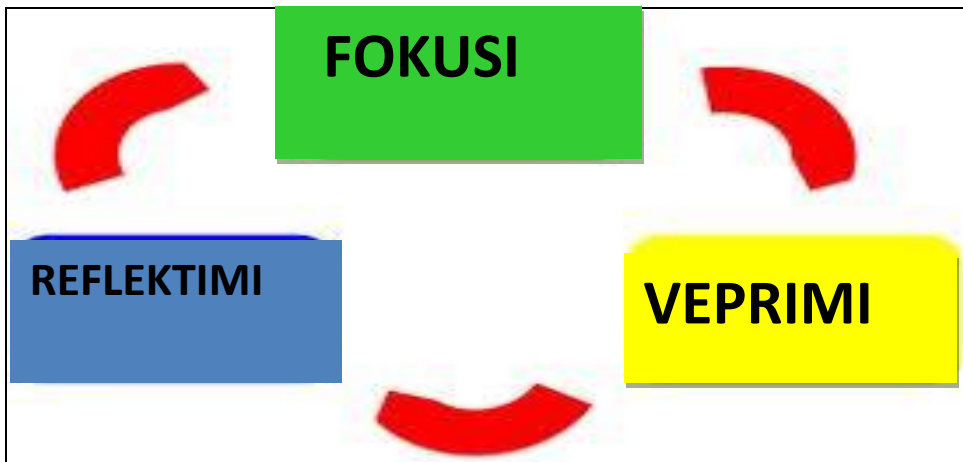
Kjo teori e shkurtër e origjinës dhe evolucionit të shekullit të njëzetë, e hulumtimit në veprim, padyshim lë shumë për të dëshiruar. Megjithatë kjo duhet të jetë e mjaftueshme për të treguar se si të kuptuarit tonë bashkëkohor të hulumtimit në veprim, mbështetet në një tregim që të portretizojë historinë e saj si një histori të progresit të qasjes metodologjike dhe paradhënie e një historie se si me konceptimin Veprim si një specie e praktikës e informuar moralisht dhe duke interpretuar kërkimin në përputhje me pas pozitivisht me metodologjitë kërkimore.

Por edhe historia e hulumtimit në veprim, është si çdo histori tjetër, një histori e vazhdimësisë dhe e ndryshimit. Pra, edhe pse kjo histori tregon se si hulumtimi në veprim ka ndryshuar në përputhje me zhvillimet që kanë ndodhur në shkencat sociale, supozimi se hulumtimi origjinal në veprim është një formë e hulumtimit në shkencat sociale ka mbetur i pakundërshtueshëm dhe pa kundërshtarë. Në mënyrë të ngjashme, edhe pse “veprimi”, është interpretuar tani si një specie e “praktikë”, kjo nuk e ka mohuar supozimin se hulumtimet në veprim vetëm mund të kontribuojnë në përmirësimin e praktikës duke rregulluar me normat dhe standardet e përcaktuara nga disa metodolog të hulumtimit.

3.1 Çfarë është Hulumtimi në Veprim?

Hulumtimi në Veprim, është i njohur edhe si hulumtim në veprim me pjesëmarrje, me bazë në komunitet, studim bashkëpunues, hetim, veprim dhe shkenca e të mësuarit në veprim, është një metodë që zakonisht përdoret për përmirësimin e kushteve dhe praktikave në një mjedis të kujdesit shëndetësor (Lingard et al, 2008. Whitehead et al., 2003). Qëllimi i ndërmarrjes së hulumtimeve në veprim është për të sjellë ndryshime më të veçanta në kontekste të caktuara si Parkin (2009) e përshkruan atë.

Hulumtimi në veprim, nënkupton pjesëmarrjen aktive të të gjithë pjesëmarrësve të interesuar. Pra, *Hulumtimi në Veprim nuk zbatohet në njerëz por me njerëzit. Zbatohet në shkollë dhe mund të quhet edhe këmbim përvojash midis kolegëve të të njëjtës shkollë, klasë apo lëndë mësimore.* Këmbimi i përvojave mes mësuesve bëhet duke gjetur/dhënë përgjigjen në pyetjet: te unë kjo ndodhë kështu, po te ti? Ose provova këtë e këtë teknikë mësimore, mjet mësimor etj., por nuk arrita suksesin e pritur/synuar, si t'ia bëjë? E të ngjashme. Prandaj cikli i parashtrimit të pyetjeve në shkollë nga ana e mësuesit, pyetje për vete dhe për të tjerët, është vijanoz. Pas secilës fazë, apo zgjidhje të një problemi gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies, lindin pyetje të tjera të cilat presin përgjigje nga vetë mësuesët/et.

Hulumtimi në Veprim është procesi i vazhdueshëm i përmirësimit dhe i avancimit të praktikës profesionale/pedagogjike i mësuesve të një shkolle.

IV Hulumtimi në Veprim

Hulumtimi në Veprim është një model i zhvillimit profesional për mësime dhe nxënës, studimi i të mësuarit lidhur me mësime dhe tyre, një proces që u lejon atyre të mësojnë në lidhje me praktikën e tyre mësimore dhe të vazhdojnë të monitorojnë të mësuarit e nxënësve. Richard A. Schmuck (1997) krahason hulumtimin në veprim si një kërkim i një pasqyre për marrjen e masave. Kryerja e hulumtit në veprim u jep mësimeve një rrugë për të reflektuar mbi praktikën e mësimit së dikujt që angazhohet vetë duke vetë-drejtuar të mësuarit, me qëllimin përfundimtar, përmirësimin e të mësuarit të nxënësve. Në mënyrë që të arrijnë të mësuarit optimal, mësimeve duhet vazhdimisht të ndërtojnë mbi njohuritë e tyre të të mësuarit të nxënësve, dhe qëllimisht të studiojnë praktikën mësimore që ata i zbatojnë në klasë (Rawlinson & Pak, 2004).

Hulumtimi në Veprim është një zgjerim natyror i mësimit më të mirë. Duke respektuar ngushtë nxënës, duke analizuar nevojat e tyre, dhe përshtatjen e programit mësimor për tu përshtatur nevojës së të gjithë nxënësve ishin gjithmonë të rëndësishme dhe të demonstruara nga mësuesit (Hubbard & Power, 1999). Hulumtimi në veprim, është një proces nëpërmjet në të cilin mësuesit bashkëpunojnë në vlerësimin dhe praktikën e tyre, duke provuar strategji të reja, dhe duke regjistruar punën e tyre në një formë që është e kuptueshme edhe nga mësuesit e tjerë. (Elliot, 1991).

4.1 Qëllimi i kryerjes së Hulumtimit në Veprim

Në kontekstin e këtij libri, mund të themi se hulumtimi në veprim mbështet praktikuesit, për të kërkuar mënyrat në të cilat ata mund të ofrojnë një cilësi të përmirësuar të punës së tyre aktuale në shkollë. Me këtë qëllim, karakteristikat e mëposhtme të hulumtimit në veprim paraqesin qasje të cilat mund të merren në konsideratë (Koshy, 2010: 1):

- Hulumtimi në Veprim është një metodë që përdoret për përmirësimin e praktikës. Përfshinë, vlerësimin e veprimit dhe reflektimin kritik dhe - në bazë të provave të mbledhura, ndryshimet zbatohen në praktikë.
- Hulumtimi në Veprim është me pjesëmarrje dhe bashkëpunim, duke u ndërmarrë nga individët me një qëllim të përbashkët.
- Është situatë me bazë dhe specifika të kontekstit të caktuar.
- Zhvillon reflektimin e bazuar në interpretimet e bëra nga pjesëmarrësit.
- Njohuria është arritur përmes veprimit dhe në fazën e aplikimit.
- Hulumtimi në veprim, mund të përfshijë zgjidhjen e problemeve, në qoftë se zgjidhja e problemit çon në përmirësimin e praktikës.

Qëllimi i këtij libri është që t'i mundësojë lexuesit për të analizuar parimet e përfshira në këto modele, të cilat duhet nga ana tjetër, të çojë në një kuptim më të thellë të proceseve të përfshira në hulumtim në veprim.

4.2 Llojet e Hulumtimit në Veprim

Hulumtimi individual- mësuesi fokusohet në studimin e një problemi apo çështjeje brenda një klase të vetme. Dhe zhvillon hulumtimin në veprim, vetëm brenda klasës së tij duke identifikuar një problem në klasë dhe duke ndërmarrë procesin e Hulumtimit në Veprim për të përmirësuar në praktikë, apo për të gjetur zgjidhjen e atij problemi duke bërë diç më ndryshe se më parë.

Hulumtimi Bashkëpunues në Veprim, fokusohet në studimin e një problemi apo çështjeje brenda një apo më shumë klasave. Mësuesit mund të bashkëpunojnë dhe të punojnë së bashku, për të studiuar një problem të veçantë në mënyra të ndryshme si :

- Bashkë-mësues në një klasë duke studiuar një grup të veçantë të nxënësve
- Një ekip i mësimit duke u fokusuar në një çështje të nivelit të klasës
- Një mësues dhe një ekspert, agjenci arsimore, universitare ose e personelit të mësimit për të studiuar një praktikë mësimore të veçantë.
- Një grup i mësimit në të njëjtën shkollë studiojnë të njëjtin shqetësim mësimor.

Ky hulumtim bashkëpunues në veprim, është një qasje që nxitë, një përpjekje të përbashkët për shkak se më shumë se një mësues është i përfshirë në një fushë të veçantë të studimit. Mundësitë për ndarjen e detyrave dhe diskutimi ka më shumë gjasa të ndodhin.

Zbatimi i Hulumtimit në Veprim në tërë shkollën është një reformë brenda një shkolle. Çdo anëtar i personelit të shkollës është i përfshirë në studimin e një çështjeje specifike të identifikuar nga të dhënat e shkollës. Kjo qasje kërkon një marrëveshje të madhe të mbështetjes nga administratorët dhe mësuesit, por rezultatet mund të çojnë në shkallë të gjerë të ndryshimit. Një shkollë e suksesshme që ndërmerre një hulumtimin në veprim, është drejtpërdrejtë e lidhur me nismat e përfshira në planin e përmirësimit të shkollës.

4.3 Parimet për kryerjen e Hulumtimit në Veprim

Disa parime themelore për kryerjen e hulumtimit në veprim janë dhënë në "Rules and Thumb" Gregory Bateson-së për të bërë hulumtim në veprim thotë se duhet të:

- Mendoni estetikisht, kujtoni, analizoni, krahasoni, kërkoni modele dhe konfigurime.

- Bëhuni një detektiv/hetues. Mendo mirë, vëzhgo, dhe të inspekto.

Mendoni në lidhje me, përmes, dhe përtej.

- Mos të kontrollohet nga formalizmat dogmatike rreth asaj se si për të teorizua dhe hulumtuar. Shmangni dualizmave, veçoni metodologë dhe teoricienët.

- Të jetë e saktë si ta bëj të jetë e mundur, por nuk duhet mbyllur mundësitë. Mbani sqarimet tuaja si të afërta me të dhënat tuaja dhe përvojën që të mundësohet përmirësimi (Bochner, 1981, fq 76-77).

4.4 Procesi i Hulumtimit në Veprim

Rrjedha e Hulumtimit në Veprim është një proces ciklik dhe i vazhdueshëm. Hulumtimi në Veprim në të vërtetë, kurrë nuk përfundon për shkak se vet të mësuarit është një proces ciklik. Një studiuës veprimi është gjithmonë i respektuar, analizuar, projektuar, vlerësuar, dhe rregulluar. Natyra ciklike e hulumtimit në veprim u ofron mësuesve mundësi të vazhdueshme për të reflektuar mbi mësimdhënien dhe për ta përsosur praktikën e tyre mësimore.

4.5 Nga hulumtimi në praktikë

Kur mësuesit duan për të kryer një projekt hulumtues në veprim, ata hyjnë në një cikël të hetimit që përfshinë hapat e mëposhtëm:

1. Identifikimin e një çështjeje
2. Rishikimin e literaturës mbi çështjen dhe bërja e pyetjeve në fokus të ngushtë të çështjes
3. Zgjedhjen e metodës së mbledhjes së të dhënave
4. Mbledhjen, analizimin dhe interpretimin e informacionit
5. Zhvillimin dhe zbatimin e monitorimin e planit të veprimit.

6. Përpilimin e raportit me gjetjet kryesore dhe shpërndarjen tek të tjerët si përvoja të mira.

4.6 Identifikoni një çështje

Sipas Bailey (2001: 490) Hulumtimi në Veprim, si cikël, fillon kur “studiuuesi vendosë për të trajtuar një problem, të hetojë një çështje, ose të paraqesë dhe të përgjigjet në pyetjet e tij ose të saj në kontekstin e vet”. Zgjidhjen e një çështjeje që është ndoshta pjesa më e rëndësishme dhe më e vështirë e ciklit të hulumtimit në veprim, sepse ajo përfshinë një numër të konsideratave praktike që duhet të kufizojë vetën për një çështje apo problem, zakonisht një çështje që ju jeni vërtetë të interesuar për të dhe se do të ketë një ndikim pozitiv në klasën tuaj ose në mësimdhënien tuaj. Wallace(1998: 21) sugjeron se, kur bëni përzgjedhjen e një teme dhe qëllimi për hulumtim në veprim duhet të merrni parasyshë pikat e mëposhtme:

1. Qëllimi: Pse jeni të angazhuar në këtë hulumtim në veprim?
2. Tema: Cilat fusha/ klasa do të hetoni?
3. Focusi: Çfarë është pyetja e saktë që ju do të pyesni vetën brenda asaj fushe/problemi apo çështjeje brenda klasës?
4. Produkti: Cili është rezultati i mundshëm i hulumtimit, si keni ndërmendë ta arrini atë?
5. Metoda: Si do ta realizoni hulumtimin?

6. Koha: Sa kohë do ju marrë për të bërë kërkimin? A ka një afat për përfundimin e tij?

7. Resurset: Cilat janë resurset, njerëzore dhe materiale, që do t'u duhen për ta përfunduar hulumtimin?

Një numër i madh i çështjeve të përgjithshme interesante që janë në dispozicion për mësuesit e gjuhës që dëshirojnë të reflektojnë mbi praktikën e tyre përmes hulumtimeve në veprim, duke përfshirë (por jo kufizuar në) si më poshtë:

- Mësimdhënia e katër aftësive (çështje që lidhen me ndryshimet me mënyrën e leximit, shkrimit, dëgjimit apo të folurit që do të mësohen në klasën tuaj).
- Dinamika në klasë (çështjet që lidhen me llojet e ndërveprimit të cilat ndodhin në klasë në mësimin e gjuhës së huaj).
- Të nxënit e gjuhës (çështjet që lidhen me llojin e gjuhës që është e gjeneruar nga aktivitete specifike ku nxënësit tuaj mund të përdorin për kompletimin, diskutimet në klasë dhe niveli i gjuhës që ato\ata prodhojnë gjatë punës në çift ose në grup).
- Marrëveshjet në grupin (çështjet që lidhen me mënyrën se si grupimi i marrëveshjeve të ndryshme të tilla si palë, grup apo klasë e tërë, për të nxitur motivimin e nxënësve, përdorimin e gjuhës dhe bashkëpunimin).
- Përdorimi i lëndëve (çështjet që lidhen me mënyra të ndryshme në materialet të cilat janë përdorur dhe se si këto ndikojnë në rezultat).

- Gramatikën dhe fjalorin (çështjet që lidhen me mësimin e gramatikës dhe fjalorin dhe efektin e përdorimit të strategjive të ndryshme të mësimdhënies dhe të mësuarit).
- Politikat e vlerësimit dhe teknikat (çështjet që lidhen me format e vlerësimit që ju përdorni për momentin në klasat tuaja dhe rezultatet e tyre).

4.7 Gjetja e mikut kritik

Si një anëtar i një ekipi në hulumtim në veprim bashkëpunues, nëse ndjek një studim kërkimor individual apo një studim në ekip, është e rëndësishme që të angazhohen kolegët në një proces të hetimit bashkëpunues, për të çuar përpara zhvillimin e përpjekjeve kërkimore.

Kolegët e veçantë mund të jenë të listuar që në fillimin e hulumtimit në veprim për një sërë arsyesh, për shkak se ata duhet të jenë veçanërisht të ndjeshëm ndaj problemeve të reja, ose janë krijues dhe kanë ide se si çështjet arsimore mund të adresohen ose janë të aftë në përkufizimin e problemit, ose janë të interesuar në masë të madhe, në një çështje të caktuar. Cilado qoftë arsyeja, ajo është jashtëzakonisht e dobishme që të ketë një rreth të "miqve kritik", i cili do të punojë me ju për t'ju ndihmuar për të përcaktuar problemin e hulumtimit, për të formuluar pyetjet, të mbledhë dhe analizojë të dhënat dhe të diskutojnë të dhënat dhe rezultatet e studimit (Bambino, 2002; Cushman, 1998). Për të lehtësuar kolegjalitetin e miqve kritik, është e dobishme për të marrë në konsideratë normat e zhvilluara nga shkollat esenciale, të cilat janë parafrazuar këtu:

- Në bashkëpunim me një grup miqësh kritik, ju dhe anëtarët e grupit do të mund të përshkruani jo vetëm atë që ju shikoni, por edhe atë që merrni nga miqtë kritik nga një sy tjetër që do ju çojë drejt përmirësimit, në çdo hap.
- Perspektivat dhe përvojat e secilit anëtar të grupit, do të analizohen.

- Çdo njeri kërkon për të kuptuar dallimet e perceptimit përpara duke u përpjekur për t'i zgjidhur ato, duke pranuar se konsensusi i hershëm ndihmon thellësinë dhe gjerësinë e analizës.
- Në këtë proces kritik, anëtarët ngrenë pyetje me njëri-tjetrin kur ata nuk kuptojnë idetë dhe diskutohet në mënyrë kritike.

4.8 Fazat e një projekti për Hulumtim në Veprim

Lewin (1946), paraqiti një grup procedurash për Hulumtim në Veprim në kontekstin e planifikimit social, të cilat përdoren edhe në ditët e sotme. Planifikimi zakonisht fillon me një ide të përgjithshme. Për një arsye ose një tjetër duket e dëshirueshme për të arritur një objektiv të caktuar.

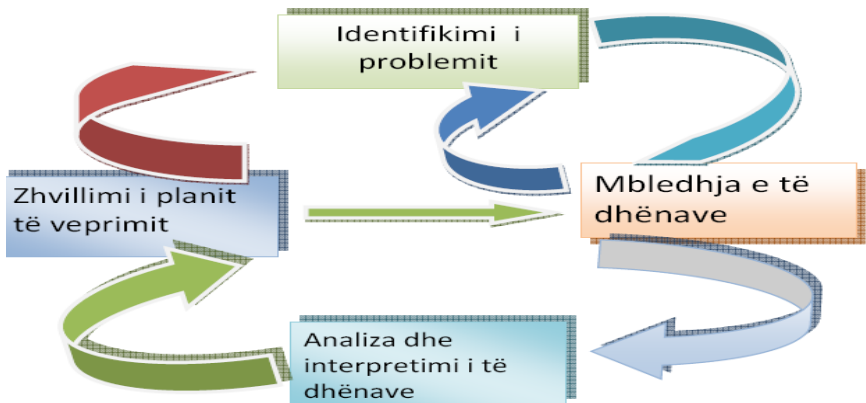
Hapi i parë është të ekzaminojë idenë pastaj të ketë kujdes në kushtet dhe mjetet që ka në dispozicion. Nëse planifikimi bëhet mirë atëherë do ketë më shumë sukses edhe në gjetjen e rezultatit .

Periudha e ardhshme është e përkushtuar për ekzekutimin e hapit të parë të planit të përgjithshëm. (Në Deakin University, 1988, f.42).

Për gjetjen e fakteve, është zakonisht e nevojshme që në këtë fazë, të bëjmë depërtime në faza të reja të ardhshme, në mënyrë që planifikimi të korrigohet. Plani i përgjithshëm mund të modifikohet. I tërë cikli mund të përshkruhet si planifikim, ekzekutim dhe gjetje e fakteve, e kështu me radhë për çdo hap. I gjithë menaxhimi social, është një proces spiral i hapave ku secili prej të tyre është pjesë përbërëse e një rrethi planifikimi, veprimi në të

cilin gjetja e fakteve në lidhje me rezultatin e veprimit, paraqet suksesin e hulumtimit në veprim. (Lewin, 1952, fq 462-463) Në thelb procesi i një projekti për hulumtim në veprim, përbëhet nga një numër i fazave:

Reflektim fillestar • Planifikimi • Veprimi • Vëzhgimi • Reflektim

4.9. Mendimi fillestar për Hulumtim në Veprim

Hulumtimi në Veprim lind nga një problem apo dilemë, paqartësi ose një situatë në të cilën praktikuesit e gjejnë veten. Ajo mund të jetë në nivelin e një shqetësimi të përgjithshëm, një nevojë të perceptuar, ose një kurs- lidhur me ndonjë problem. Për shembull:

1. Nxënësit duket të kenë vështirësi të mëdha në mësimin e gjuhës së dytë të huaj.

2. Detyrat janë kryesisht riprodhime - shënime dhe ka pak shenja të ndonjë shtesë- leximi.

Shqetësimet duhet të përkthehen në një projekt për hulumtim në veprim, duhet të jenë bërë më konkret, kështu që ajo bëhet e ndjeshme ndaj ndryshimit apo përmirësimit. Ju duhet të sajoni një metodë/teknikë të veçantë të veprimit, të cilat mund t'i provoni, për të parë nëse ajo ndikon në shqetësimin tuaj origjinal.

Paraprakisht duhet të bëhet vëzhgimi dhe reflektimi kritik që është i nevojshëm zakonisht për të kthyer një shqetësim të gjerë në një veprim konkret. Një shqetësim nuk mund të sugjerohet shpesh drejtpërdrejt: problemet arsimore nuk janë aq të thjeshta. Ndryshimet që ju mund t'i bëni, mund të bien, në një tërësi prej tri kategorive:

- ndryshimet në planin ose programet mësimore,
- modifikime në teknikat e mësimdhënies apo adoptimi i një metode të re
- ndryshimet në mënyrën e vlerësimit

Në disa mënyra, kjo fazë është më e vështirë, sepse problemi duhet të rafinohet, sa duhet të jetë përpunuar dhe për të siguruar që fokusimi është në çështjen më të rëndësishme. Në të njëjtën kohë, ju duhet shmangur ripërcaktimin e problemit në një mënyrë të tillë që shqetësimet origjinale nuk janë adresuar në mënyrë adekuate. Është gjithashtu e rëndësishme që të njihni problemet ose çështjet, të cilat është e mundur të përqëndrohen në një projekt.

4.9.1 Identifikimi i problemit në klasë

Për të filluar procesin e hulumtimit në veprim, mësuesit duhet së pari të respektojnë pyetjet aktuale dhe të reflektojnë mbi situatën aktuale në mënyrë që ata të bëjnë hetimin e shqetësimeve në klasë dhe të përzgjedhin çështjen apo problemin me prioritet.

Ky aktivitet, konsiston në pesë kritere për të udhëhequr këtë fazë fillestare të hulumtimit në veprim. Pas përfundimit të këtij aktiviteti, zgjedhim një shqetësim që është më i rëndësishëm për nxënësit, një prioritet dhe nevojë e të mësuarit dhe që mund të prodhojë rezultate pozitive për nxënësit . Zgjidh një objektiv që ju mund të ndikoni. Përveç kësaj, është e rëndësishme që ju të zgjidhni një problem që është në linjë me standardet kurrikulare, siç përcaktohet me klasën tuaj, dhe në nivelin përkatës shkollor. Identifikimi i një problemi në klasë, si mënyrë adekuate, do të ndihmojë arritjen e qëllimit për përmirësimin më të përshtatshëm për nxënësit, e që mund të rezultojë në mësimin e përsheptuar apo të përmirësuar.

Me hulumtimin në veprim ju keni synuar nxitjen e ndryshimit. Për të raportuar efektet e ndryshimit do të keni nevojë për një regjistrim të gjendjes para dhe pas ndryshimit. Cilat ishin vërejtjet të cilat nxisin „shqetësimin,, tuaj?

Cilat janë praktikat aktuale dhe gjendja aktuale?

Disa nga teknikat e vëzhgimit të përshkruar si Teknikat për Vëzhguesit mund të përdoren para dhe pas një ndryshimi kur të ndodhë, për të shqyrtuar efektin e veprimeve të ndërmarra.

4.9.2 Identifikimi i çështjes kryesore

Çështja kryesore e hulumtimit apo pyetjet janë të rëndësishme pas analizës së gjendjes aktuale dhe pasi të përcaktohet problemi me të cilin do të merremi.

Identifikimi i çështjes kryesore ndonjëherë ndihmon për të përdorur një shumëllojshmëri të pyetjeve si pikënisje për të identifikuar një çështje që ju do të donit ta hulumtonit (ZRRAC-Bruce, 2000), si p.sh.:

Unë do të doja të përmirësoj _____

Unë jam i hutuar nga _____

Unë jam me të vërtetë kurioz për _____

Diçka që mendoj se me të vërtetë do të bëjë një ndryshim është _____

Diçka që unë do të doja të ndryshoja është _____

Çfarë ndodhë me të mësuarit e nxënësve në klasën time kur unë _____

Si mund ta zbatoj _____

Si mund të përmirësoj _____

Klasat janë mjedise komplekse në të cilat mësuesit angazhohen në më shumë se 1.000 situata ndër personale gjatë një shtrirje prej 6 orësh më shumë se 200 ose 300 shkëmbime ndër njerëzore në një orë mësimore (Jackson, 1968).

4.9.3 Karakteristikat e pyetjeve për një hulumtim të mirë

Çfarë e bën të mirë një pyetje hulumtuese?

Pyetja kryesore për një hulumtim në veprim duhet të jetë kuptimplotë, imponuese dhe e rëndësishme për ju, si mësues hulumtues. Ajo duhet të angazhojë dhe nxisë tek ju, pasion, përkushtim dhe energji. Duhet të ketë rëndësi për ngritjen tuaj personale dhe profesionale. Ju duhet ta doni atë pyetje. Një pyetje/hipotezë e mirë kërkimore, është e menagjueshme dhe brenda sferës tuaj, do të ketë ndikim, nëse kjo është në harmoni me punën tuaj, ju mund të trajtoni atë brenda klasës suaj. Një pyetje e mirë për hulumtim, duhet të jetë e rëndësishme për nxënësit, ngase përfitojnë nxënësit tuaj, për informimin mësimor, duke ofruar njohuri të reja për nxënësit dhe të mësuarit e tyre, nga zgjerimi dhe thellimi i perspektivave tuaja, në përmirësimin e praktikës.

Një pyetje e mirë në hulumtim çon në marrjen e një veprimi për të, duke u përpjekur të bëjë diçka ndryshe, për të përmirësuar një situatë të mësimdhënies / nxënies, për zbatimin e veprimit që mund të bëjë një ndryshim në jetën e nxënësve.

4.9.4 Gjetja e literaturës përkatëse

Si pjesë e reflektimit fillestar, ju duhet të gjeni nëse ka ndonjë literaturë relevante për të ndihmuar projektin tuaj të veçantë. Literatura arsimore tani është aq e gjerë dhe ka shumë hulumtime nga studiues të shumtë, në vende të ndryshme të botës, dhe ajo çfarë ju duhet të bëni, është të kërkoni literaturë përkitazi me problemin tuaj që hulumtoni.

Ju mund të kurseni kohë duke lexuar artikuj të shumtë, në qoftë se ju mund të gjeni një libër apo raport hulumtimi që është relevant për problemin juaj.

4.9.5 Rishikimi i literaturës dhe parashtrimi i pyetjeve

Pas vendosjes se fokusit të temës së interesit për hulumtimin në veprim, mësuesit mund të fillojnë të shfletojnë literaturën mbi temën. Edhe pse Burns (1999: 192) pohon se "duhet referuar literaturës e cila duhet të jetë çështje e zgjedhjes (përkitazi me temën e caktuar për Hulumtim në Veprim) Wallace tërheq vëmendjen se, mësuesi që është i zënë realisht nuk mund të ketë kohë për të lexuar, lidhur me atë që të tjerët kanë zbuluar dhe se mund t'u ofrojë mësuesve më shumë ide, rreth asaj se si të kryejnë projektet e veta të hulumtimit në veprim, duke ndjekur metoda të ngjashme hulumtuese apo përshtatjen e metodave të përdorura për kontekstet e tyre.

Por, kjo është një gjë e domosdoshme për mësuesit që duan të bëjnë Hulumtim në Veprim dhe do e lehtësojë qasjen e tyre ndaj problemit përkatës. Për shembull, në rastin e një studimi lidhur me korrigjimin e gabimeve: pyetjet e intervistës mund të përdoren për të mbledhur informacion, duke u përshtatur nga një rishikim të literaturës mbi korrigjimin e gabimit. Pesë pyetje themelore në lidhje me korrigjimin e gabimeve që mund të zgjidhen në intervistë p.sh. si Rast studimi janë:

1. A duhet të korrigjohen gabimet e nxënësit?
2. Nëse është kështu, kur duhet të korrigjohen gabimet e nxënësit?
3. Cilat gabime tek nxënësi duhet të korrigjohet?

4. Si duhet të korrigojen gabimet tek nxënësi?

5. Kush duhet ti korrigojë gabimet e nxënësit?

Gjithashtu në këtë fazë mësuesit, mund të vendosin nëse duan të eksplorojnë çështje vetëm ose me mësuesit e tjerë të cilët janë të interesuar për të njëjtën çështje. Në këtë drejtim, Burns (1999) insiston se bashkëpunimi i mësuesit është një aspekt jetik i hulumtimit në veprim, për shkak të shkëmbimit të përvojës të përfshirë në çdo aspekt të kryerjes së studimit në praktik për përkrahje emocionale. Po ashtu rëndësi të madhe ka mbledhja e të dhënave ku ndër metoda të tjera, Burns (1995: 8) sugjeron qasjet e mëposhtme për mbledhjen e të dhënave në klasë:

- Revistat / ditarë: llogaritë e rregullta me datë të mësimdhënies / të nxënëit, planet e aktiviteteve dhe ngjarjeve në klasë, duke përfshirë edhe filozofitë personale, ndjenjat, reagimet, reflektimet, shpjegimet.
- Shkrimet mësimore: shënime më objektiva mbi ngjarjet mësimore, objektivat e tyre, pjesëmarrësit, burimet e përdorura, procedurat, proceset, rezultatet e pritura dhe të papritura.
- Mbledhja e dokumentit: grupe të dokumenteve relevante për kontekstin e hulumtimit, p.sh. vështrimet, planet mësimore, shkrimet e nxënësve, materialet në klasë / tekstet, detyrat e vlerësimit / testet, profilet e nxënësve, regjistrimet e nxënësve.
- Vëzhgimi: ndiq nga afër dhe duke vënë në dukje ngjarjet në klasë, ndodhitë ose ndërveprimet, ose si një pjesëmarrës në klasë (vëzhgues pjesëmarrës) ose si një vëzhgues i një mësuesi tjetër klase

(jo-pjesëmarrës/vëzhgimi). Vëzhgimi mund të kombinohet me shënime në terren, regjistrime dhe shkrime apo revista.

- Shënimet në terren: përshkrimet dhe llogaritë e ngjarjeve të vëzhguara, duke përfshirë informacionet jo-verbale, cilësimet fizike, strukturat e grupit, bashkëveprimet midis pjesëmarrësve. Vëzhgimi mund të jetë i bazuar në kohë (p.sh. çdo 5 minuta) ose të çrregullt në përputhje me qëllimin e studiuësve.
- Regjistrimi: audio ose video incizime, duke siguruar të dhënat objektive të asaj që ka ndodhur, të cilat mund të ri-ekzaminohen. Fotografitë mund dhe do duhej të përfshihen.

Sigurisht, ka avantazhet dhe dis-avantazhet e secilit prej këtyre formave të mbledhjes së të dhënave dhe ajo që është më e rëndësishme që informacioni i mbledhur të jetë i besueshëm nëse procedurat që janë përdorur për të matur saktësisht atë që ata pretendojnë për të matur. Një mënyrë për të siguruar këtë, është për të mbledhur informacion nga disa burime të ndryshme në lidhje me çështjen që hulumtohet. Për shembull, në rastin e studimit të korigjimit të gabimeve, mund të vendoset të bëhet në mënyrë terciare për mbledhjen e këtyre të dhënave duke përdorur vëzhgime në klasë, që mund të regjistrohen dhe transkriptohen, si intervista me mësuesit, etj.

4.9.6 Planifikimi

Rezultati më i rëndësishëm i fazës së planifikimit është një plan i detajuar i veprimit, që ju do ta ndërmerrni për të bërë një ndryshim apo keni ndërmend të bëni.

Kush do ta bëjë atë ndryshim, dhe deri kur?

Cilat janë ndryshimet e propozuara në programin mësimor?

Si keni ndërmend për të zbatuar strategjitë e rishikuara të mësimdhënies?

Është e rëndësishme që të përpiqeni për ti shikuar nëse planet tuaja janë praktike dhe të marrësh në konsideratë, se si të tjerët mund të reagojnë për zbatimin e tyre. Ju gjithashtu duhet të bëni plane për vëzhgim apo monitorim të ndryshimeve tuaja të propozuara.

4.9.7 Zhvillimi dhe zbatimi i një plani për Hulumtim në Veprim

Para se të angazhoheni në "hulumtimet" e hulumtimit në veprim, është e dobishme që të përshkruani veprimet duke iu përgjigjur "çfarë?", "si?" dhe "kur?" Hubbard dhe Power (1999), përshkruajnë planin e hulumtimit në veprim si një lloj shtylle për studimin e skeletit të një kornize, që do të përmbajë të gjitha elementet duke u nisur nga zhvillimi i mendimit në lidhje me pyetjen kryesore të hulumtimit, mbledhjes së të dhënave, si dhe për mbështetjen e hulumtimit. Para krijimit të planit të hulumtimit në veprim, merrni kohë për të shqyrtuar qasjet e ndryshme mësimore të drejtuara drejt përmbushjes së qëllimeve mësimore të nxënësve, shumë mësues duhet të

punojnë me burime të mirë informuara gjatë kësaj faze dhe në planifikimin e tyre.

4.9.8 Veprimi

Realiteti mund të jetë i çrregullt dhe i paparashikueshëm! Në realizimin e planit tuaj, gjërat rrallë do të shkojnë pikërisht ashtu siç keni pritur. Mos kini frikë për të bërë devijime të vogla nga plani juaj fillestar në bazë të përvojës suaj dhe reagimeve që mund t'i keni. Sigurohuni që të regjistroni/shkruani çdo devijim nga plani juaj dhe arsyet që ju kanë shtyrë t'i bëni ato. Për më tepër, në këtë fazë njohuritë e reja kanë të ngjarë të lindin. Këto ose mund të inkorporohen në projektin tuaj të tanishëm apo të regjistrohen/shënohen për hulumtimet e ardhshme.

4.9.9 Vrojtimi

Në mënyrë të hollësishme, vëzhgimi, monitorimi dhe regjistrimi ju mundëson për të vlerësuar efektin e veprimit tuaj ose ndërhyrjen dhe kështu, efektiviteti i ndryshimit të propozuar, teknikat e vëzhgimit që ju përdorni mund t'i diskutoni. Përveç vëzhgimeve të planifikuara, të gjithë ata që janë përfshirë në hulumtimin në veprim duhet të mbajnë një ditar apo fletore ku do t'i shënojnë, apo regjistrojnë vërejtjet shitesë dhe njohuritë në baza të rregullta.

4.9.10 Reflektimi

Reflektimi i rregullt brenda ekipit të projektit është një tipar integral i një hulumtimi në veprim. Risetë mund të jenë në bazë të veprimtarisë, nëse pjesëmarrësit takohen në baza të rregullta. Në fund të një cikli të veprimit të ndërmarrë, është veçanërisht e rëndësishme që të reflektojnë në mënyrë kritike mbi atë që ka ndodhur dhe për të përdorur vërejtjet dhe shënimet e bëra në ditarin, si:

Sa efektive ishin ndryshimet tuaja?

Çfarë keni mësuar?

Cilat ishin pengesat për të ndryshuar?

Si mund të përmirësohen ndryshimet që jeni duke u përpjekur për t'i bërë në të ardhmen?

Foto: Moment i planifikimit

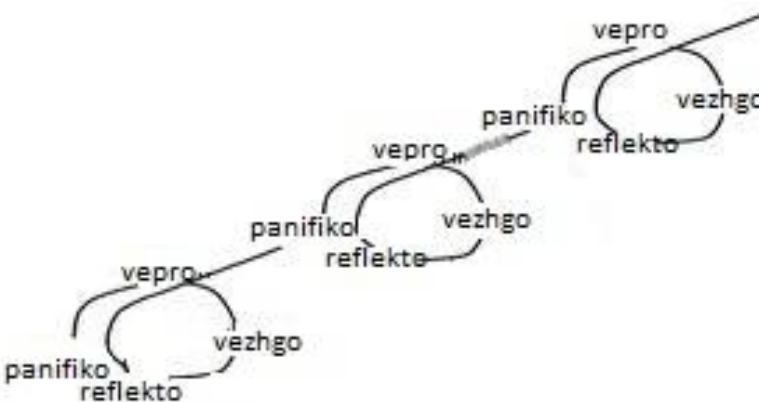

Reflektimi kritik mund të bëhet në mënyrë të izoluar, por ai zakonisht është më i frytshëm nëse zhvillohet brenda diskutimeve në grupe të vogla, ku idetë dhe përshtypjet mund të ndahen dhe ku shpresojmë se ndryshimet në qëndrimin e praktikës do jenë më të efektshme.

4.9.11 Si mund të përshtaten veprimi dhe hulumtimi së bashku?

Kryesisht duke i ndërlidhur midis tyre në një cikël të ndërvarur. Në çdo cikël ka veprim dhe reflektim kritik. Gjatë kohës kur njerëzit reflektojnë dhe shqyrtojnë së pari ata mendojnë se çfarë ka ndodhur më parë – pastaj ata bëjnë "rishikim" në mënyrë që të vendosin se çfarë të bëjnë tjetër – dhe pastaj bëhet "plani".

Skema e planifikimit, veprimit dhe reflektimit:

Një hulumtim në veprim i thjeshtë, rrjedhë në formë spirale. Pra, veprimi është pasuar nga reflektimi kritik: Çfarë kam punuar? Çfarë nuk kam punuar? Çfarë kemi mësuar? Si mund të bëjmë atë ndryshe herën tjetër?

Reflektimi është ndjekur nga veprimi. Qëllimi është arritur, përfundimet janë nxjerrë, planet e zhvilluara. Këto janë testuar në veprim.

4.10 Mbledhin, analizojnë dhe interpretojnë informacionin

Në mënyrë që të ndërtojnë një tablo të plotë të mësimit të nxënësve dhe aftësive të tyre, të dhënat duhet të mblidhen nga shumë burime të informacionit. Provat e mbledhura nga burime të ndryshme gjatë një periudhe kohore, jep një kuptim më të gjerë dhe më të thellë të dijes së nxënësve dhe të nxënësve.

Pasi të dhënat të jenë mbledhur, atëherë mësuesi i analizon, reflekton mbi to dhe merr një vendim për ato të dhëna që mund ta shtyjnë atë drejt ndërmarrjes së disa veprimeve.

Wallace (1998: 21) pohon, se mësuesit mund të mendojnë në lidhje me ndryshimin ose ri fokusohen në pyetjen/hipotezën origjinale të tyre hulumtuese në këtë fazë: "Ashtu si do të vazhdoni me hulumtimin tuaj, ju duhet të mendoni se do të duhet rishikuar edhe pyetjen tuaj origjinale?"

Si udhëzues të përgjithshëm të qëllimit në këtë fazë të hulumtimit në veprim mund të jenë:

- Identifikimi i modeleve të të dhënave.
- Krahasimi i gjetjeve nga burime të ndryshme të të dhënave.

- Ndërtimi i një interpretimi nga informacioni i mbledhur.

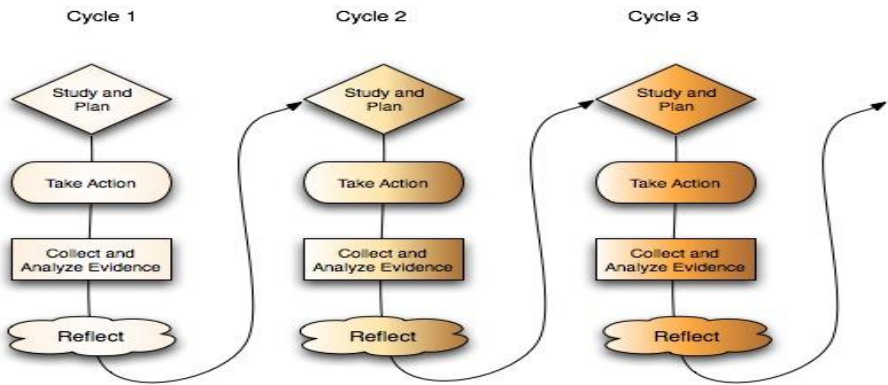
Qëllimi kryesor i kësaj faze është të bëjë përpunimin e të dhënave të mbledhura në mënyrë që të përcaktojë vlerën e ndërhyrjes dhe përfshinë klasifikimin nëpërmjet të dhënave për të zbuluar tema të rëndësishme në lidhje me çështjen nën hetim.

4.11 Zhvillimi, zbatimi dhe monitorimi i planit të veprimit

Hapat e fundit në ciklin e hulumtimit në veprim janë reflektimi për vendosjen e disa llojeve të veprimit, monitorimin e efekteve të atij veprimi dhe nëse është e nevojshme, ridefinimi i problemit. Mësuesit duhet të pyesin vetën në këtë fazë, se çfarë do të thotë për të gjithë ata ky zhvillim plani.

Zhvillimi i planit dhe rezultati i këtij reflektimi zakonisht përfshijnë disa ndryshime në praktikën e mësimdhënies e cila po monitorohet. Përfundimisht, cikli i tërë, mund të fillojë përsëri nëse mësuesi ridefinon problemin në dritën e gjetjeve të ciklit të parë.

Ja skema për zhvillimin e hulumtimit në veprim për zgjidhjen e një problemi :

Progressive Problem Solving with Action Research

Mënyra e përgjithshme dhe më e thjeshtë për të vendosur nëse një çështje që ju jeni duke trajtuar, kualifikohet si hulumtim në veprim, është që të parashtroni tri pyetje në lidhje me studimin e propozuar dhe nëse përgjigja për të tria është po, atëherë ajo përshtatet nën një ombrellë të hulumtimit në veprim. Por nëse për ndonjë pyetje keni përgjigje jo, atëherë hulumtimi në veprim nuk mund të jetë një metodë e përshtatshme:

1. A është fokusi mbi veprimin tuaj të mësimdhënies?
2. A jeni në gjendje për të ndryshuar veprimet tuaja të ardhshme (mësimdhënia dhe ndryshimi), bazuar në rezultatet e projektit –hulumtimit në veprim?
3. A është i mundur përmirësimi?

Kështu, hulumtimi në veprim, ashtu siç është përshkruar në këto faza, mund të jetë jo vetëm i përshtatshëm, por edhe shumë i dobishëm për mësuesit dhe kjo shihet, si një cikël prej aktiviteteve dhe për më tepër se një përgjigje, paraqet një hap për një problem. Kjo është rrjedhë e natyrshme e

aktiviteteve të një mësuesi në klasë, sepse aktiviteti mund të kryhet nga mësuesit në klasat e tyre. Sipas Burns (1999: 183) hulumtimi në veprim, mund të ndihmojë për të ndërtuar një komunitet të praktikantëve të përafuar drejt kërkimit të mësuesve dhe një klimë profesionale, që është e hapur për shqyrtim publik dhe kritikë konstruktive.

4.12 Marrja e vendimeve instruktive dhe ndarja e rezultateve

Pas planifikimit, mësimdhënies dhe mbledhjes së të dhënave, është shumë e rëndësishme që të vazhdohet me analizën e rezultateve të hulumtimit në veprim dhe marrjen e vendimeve mësimore bazuar në gjetjet. Të dhënat e analizuara do të qojnë drejtë pyetjes kritike në procesin e hulumtimit në veprim "Ku do të shkoj më tej?" Në procesin e hulumtimit në veprim, të dhënat e analizuara do të përcaktojnë nëse do të vazhdojë me praktikat aktuale, apo të rishikojë planin e hulumtimit në veprim, ose të raportojë rezultatet e arritura. Pasi nxënësit t'i kenë përmbushur qëllimet mësimore të identifikuar në planin e hulumtimit në veprim, apo ndoshta paraqitet nevoja për të komunikuar punën e nxënësve, kjo është koha për të ndarë dhe për të raportuar rezultatet.

4.13 Konkluzionet dhe raporti

Nga analiza e të dhënave lindë nevoja për të nxjerrë konkluzionet dhe implikimet e hulumtimit në mësimdhënie dhe mësimnxënie. Angazhoni në dialog me miqtë tuaj kritik, për të zbuluar konceptet dhe konkluzionet e studimit tuaj dhe implikimet e tyre për praktikë.

Çfarë histori ose tregime të të dhënave do të thoni?

Çfarë mësimesh mund të nxirren si rezultat i analizës së të dhënave?

Çfarë keni mësuar rreth praktikave tuaja të mësimdhënies?

Çka keni mësuar rreth të mësuarit të nxënësve?

Çfarë efekti ka pasur hulumtimi mbi ju si mësues dhe si person?

Çfarë ndryshimesh keni bërë në qasjen ndaj mësimdhënies tuaj?

A mund analiza e të dhënave të konfirmojë ose diskonfirmojë efektivitetin e veprimit apo intervenimit që keni planifikuar dhe implementuar për të përmirësuar mësimin e nxënësit?

A është dhënë përgjigja e duhur në pyetjen tuaj të hulumtimit: ose kanë dalë më shumë pyetje?

Cilat janë implikimet e studimit për përmirësimin e praktikave të mësimdhënies të kolegëve?

A dolën gjetje të papritura?

Çfarë pyetje të reja do t'u mbetin për të ardhmen, për hulumtim në veprim?

Kjo fazë e procesit të hulumtimit në veprim duhet të sjellë së bashku, një raport që duhet siguruar një interpretim të të dhënave, një përmbledhje kritike për përfundimet dhe rekomandimet për hulumtime të mëtejshme. Përfundimi është i rëndësishëm, sepse ofron mundësi të fundit për të komunikuar rëndësinë dhe kuptimin e hulumtimit tuaj.

Te konkluzionet duhet të përfshihen të dhëna për gjetjet e studimit. Nëse ekzistojnë dallime të mëdha në mes asaj që thonë të dhënat, pyetja e hulumtimit dhe pritjet tuaja, atëherë këto dallime duhet të hulumtohen dhe të shihet si mundësi e mirë për të mësuar më tutje, se dallimet mund të nxisin perspektiva të reja dhe çështje për diskutimin e konkluzioneve të studimit tuaj. Prandaj është e domosdoshme që të përshkruani edhe kufizimet e studimit dhe gjetjet tuaja.

4.14 Vlerësimi i Hulumtimit në Veprim

Për të vazhduar kompletimin e studimit tuaj, është e rëndësishme që të vlerësoni zhvillimin e tij dhe rezultatet. Waterman, Tillen, Dikson, dhe De Koning (2001) sugjerojnë udhëzime të dobishme që kanë modifikuar për të përfshirë në dinamikën e studimit. Andaj në mënyrë që të përparojë hulumtimi, nëpër faza të ndryshme, duhet bërë një vlerësim:

1. A është i qartë qëllimi dhe objektivat në secilën fazë të studimit?
2. A është / ishte hulumtimi në veprim përkatës për pjesëmarrësit e përfshirë në studim? A ishin relevante të dhënat për çështjet, qëllimet dhe përvojat e tyre?
3. A janë / ishin fazat e ndryshme të studimit të përvijuara qartë? A kishte përsëritje? Për çfarë arsye?
4. A ishin pjesëmarrësit dhe palët të interesuara dhe procesi i zgjedhjes së tyre dhe përfshirjes në studimin a ishte përshkruar qartë?
5. A është / ishte konteksti i hulumtimit i përshkruar plotësisht?
6. A është / ishte marrëdhënia mes jush dhe pjesëmarrësve adekuate?

7. A ishte një diskutim i qartë i veprimeve të ndërmarra? A e keni përshkruar se si dhe pse ndërhyrja e veprimit u identifikua?
8. A ishin çështjet e hasura etike, dhe nëse po, si janë adresuar?
9. A ishte gjatësia dhe orari i studimit realist?
10. A ishin të dhënat e mbledhura një mënyrë për të adresuar pyetjen hulumtuese? Çfarë të dhënash janë / ishin mbledhur?
11. Cilët hapa janë ndërmarrë për të çuar përpara arritjen e rezultateve?
12. A ishin mjaftueshmërisht rigorozë, të dhënat e analizave? Sa ishin të vlefshme dhe të besueshme të dhënat?
13. A ishte dizajnimi i studimit fleksibil dhe i përgjegjshëm?
14. A ishin gjetjet të transferueshme në kontekste të tjera?
15. A janë / ishin paragjykimet tuaja, supozimet, dhe qëndrimet e deklaruara në mënyrë të qartë?
16. Si ka ndikuar studimi tek nxënësit tuaj? Çfarë Ndikimi i bëri ndërhyrja juaj si veprim?
17. Si ka ndikuar ky në juve personalisht dhe në mësimdhënien tuaj?

4.15 Shembuj të Hulumtimit në Veprim (pyetjet në klasë)

1. Si mund t'i ndihmojë nxënësit në klasën time të punës që të ndjehen rehat me grupimet e ndryshme të shokëve dhe të tejkalojnë, të paktën një pjesë të madhe të kohës, dëshira e tyre që gjithmonë të jenë miqtë e tyre?
2. Si mund të bëjë me efikase dhe të lehtësoj shkrimin e pavarur në klasën time?

3. Si mund t'i inkurajoj nxënësit e klasës së pestë për të shtruar pyetje, mendime apo të bëjnë ndonjë hulumtim për një panair të shkencës?
4. Çfarë lloji i vlerësimit më të mirë do të më ndihmojë të kuptojë dhe të mësojë një nxënës të veçantë me autizëm?
5. Çfarë ndryshon në stilet tona mësimore, zhvillimi i kurrikulit, materialeve dhe mbështetje profesionale që janë të nevojshme për të zbatuar një program të ri p.sh. të matematikës në klasën gjithëpërfshirëse?
6. Si funksionon mësimi i drejtpërdrejtë i aftësive të menaxhimit të emocioneve që të ndikojë në klimën në klasë me fëmijët e moshës shkollore?
7. Çfarë strategji efektive mund të zbatoj, që të mund të ndikoj në zhvillimin e nxënësve që të bëjnë vet-vlerësimin e mësimin të tyre?

V. Pse duhet të provoni Hulumtimin në Veprim në klasë?

Përmirësimi i mësimdhënies përmes hulumtimit në veprim do të ju ndihmojë të zbuloni se çfarë punon më mirë në situatën tuaj në klasë. Hulumtimi në veprim është një integrim i fuqishëm i mësimin dhe diturisë që ofron një bazë solide për vendimet mësimore. Mirëpo, hulumtimi në veprim poashtu ofron teknika më të lehta, në mënyrë që të sigurojë njohuri në mësimdhënie e që rezultojnë në përmirësim të vazhdueshëm.

Dokumentoni mësimin tuaj. Materialet e kursit dhe vlerësimet e mësimdhënies janë një fillim i mirë për dokumentacion, dhe vëzhgimet e kolegëve dhe mostrat e punës së nxënësve, shtojnë thellësinë. Hulumtimi në veprim shton një dimension të ri të dokumentimit duke siguruar si një masë e efektivitetit të mësimdhënies dhe një regjistrim të përmirësimit të vazhdueshëm. Këto projekte janë veçanërisht të përshtatshme për portfoliot e mësimdhënies, ku ato i plotësojnë përshkrimet e strategjive të mësimdhënies dhe të të nxënësve.

5.1 LUDUS, teknikë psiko-pedagogjike që bazohet tek animacioni

Loja është një kontekst i të nxënësve të natyrshëm, përmes së cilit çdo fëmijë kërkon të arrijë të njohë botën ku vetë ai percepton se ndodhet. Është pikërisht brenda këtij konteksti natyror, që fëmija i vogël në fillim, e më pas ai më i rritur, gjejnë një mundësi unike për të zhvilluar aftësitë fizike, motivuese, njohëse dhe shoqërore. Tre shikime më parë Montaigne shprehej

se “loja duhet të shihet si veprimtaria më serioze e fëmijës”. Fëmija në lojë ka mundësi të shprehë aftësitë e veta dhe ndjen se “trupi funksionon mirë”, madje Pavllovi lidhur me këtë, flet për “kënaqësi muskulore” e cila kthehet në burim mirëqenieje. Kënaqësia është e pranishme që në fëmijërinë më të hershme dhe na shoqëron gjatë gjithë fëmijërisë së dytë e të tretë duke u kthyer në adoleshencë në një aspekt që lidhet ngushtë me dimensionin shoqëror.

* Është pra e domosdoshme që brenda shkollës të gjejmë e të krijojmë hapësira të strukturuar në mënyrë të tillë që fëmijës t’i lehtësohet takimi me veten, me personat e tjerë, me objektet, me mjedisin.

*Në këtë perspektivë loja përfaqëson elementin kyç në procesin tonë edukativ, pasi siç na kujton Winnicott,(1958), loja përbën një burim të privilegjuar të të nxënit dhe të marrëdhënieve ndërvepruese: “kur luan fëmija është i lirë të jetë krijues dhe shpalsë tërësisht personalitetin e tij, dhe vetëm tek të qenit krijues individi zbulon vetveten”.

Për këtë arsye, kategoria kryesore përmes së cilës mund ta lexojmë lojën, që nga lindja e deri në adoleshencë është liria. Është veçanërisht interesante ajo çka Winicott thekson mbi zanafillën që ka loja në krijimin e marrëdhënies së besimit mes fëmijës dhe të rriturit si dhe mbi vijën e drejtpërdrejtë të zhvillimit nga dukuria kalimtare tek loja, (Winnicott,Fq:48), dhe nga loja në lojën e bashkë ndarë dhe nga kjo në përvojat kulturore.

Mundësia që i jepet nxënësit për të përfunduar me sukses një lojë, pra mundësia për të arritur qëllimin, kthehet në mundësi për të zhvilluar

vetëvlerësimin e tij dhe besimin tek të tjerët. (kjo i mundëson nxënësit të mësojë të këmbëngulë në përpjekjet e tij për të zgjidhur situatat dhe problemet).

* Vlera e lojës është pranuar mirëfilli gjatë gjithë historisë së mendimit pedagogjik, duke e vendosur atë krahas punës dhe artit si një ndër veprimtaritë tipike të njeriut. Sipas Piaget, fëmija përpunon gjatë lojës një prezantim të vetin të botës së jashtme në mënyrë të tillë që të jetë i aftë ta zotërojë e ta kontrollojë atë. Vigotski thekson se: “në lojë fëmija është gjithnjë mbi mesataren e moshës së vet, të sjelljes së vet të përditshme,; gjatë lojës është sikur fëmija të rritej një pëllëmbë më shumë sa herë luan. Loja pra ngërthen të gjitha prirjet e zhvillimit në formë të koncentruar.”

Loja gjithashtu zë një vend të rëndësishëm edhe në teorinë psikoanaliste të cilat nënvizojnë vlerën e lojës në ndërtimin e “unit”. Në të vërtetë ajo konsiderohet si “puna” që i jep mundësi fëmijës “të ndreqë”, të ekuilibrojë humbjen e njerëzve të dashur. Frojdi vëren se përmes lojës fëmija arrin të pranojë braktisjen përmes zotërimit të një veprimtarie që e ndihmon të rishpikë e të ri-krijojë në mënyrë individuale realitetin.

* Gjithashtu edhe shumë studiues modernë janë të mendimit se loja përbën pikënisjen e zhvillimit konjitiv të njeriut. (Piaget 1951, Furt e Wachs 1974, Bruner 1990, Winnicot 1991)

* Është certifikuar e pranuar tashmë nga studiuesit se njeriu mëson përmes pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë aktive, në situata konkrete, në të cilat ai vetë

ndërmerr një nismë të vetën apo duke iu qasur në mënyre të vetëdijshme veprimtarisë që kryejnë të tjerët.

* Është gjithashtu e rëndësishme të propozojmë lojëra me role, në mënyrë që të bëhet i mundur shkëmbimi i vazhdueshëm i roleve pa favorizuar epërsinë e përhershme të më të zotëve e më të fortëve. "këta të fundit shumë do të mund të ndihmojmë nxënësit që janë më pak të aftë

që të fuqizohen e rrisin aftësitë e zotësitë e tyre. Gjithashtu është e rëndësishme të bëjmë kujdes në shmangien e atyre aktiviteteve apo lojërave që nuk janë gjithëpërfshirëse, pasi të gjithë nxënësit duhet të përfshihen në lojë në një mënyrë apo në një tjetër sipas aftësive të tyre natyrore apo përgatitjes, në mënyrë që hap pas hapi, të ngjallet pasioni për aktivitetin ludik tek të gjithë nxënësit.

* Po aq i rëndësishëm për procesin, është edhe përcaktimi dhe sqarimi i rregullave. Ato duhet të jenë të thjeshta, të qarta, të pranuar nga nxënësit si dhe nuk duhet të bëhen pengesë për ecurinë dhe rrjedhën e lojës.

Çdo veprimtari ludike shprehet dhe realizohet përmes përfshirjes dhe ndërveprimit të funksioneve motore, motivacionale, konjitive dhe sociale në formë komplekse dhe shpesh unike.

Ato mund t'i kategorizojmë: aktivitete ludike për shpenzim energjish, të zotërimit të trupit apo objekteve të tjera, konjitive, emotive afektive, me funksion shoqëror, gjithnjë për t'u studiuar e përdorur mbi bazë moshe,

niveli, aftësish dhe përshtatshmërie me temën të cilën duam të shpjegojmë, përforcojmë apo kontrollojmë përvetësimin.

* Duhet të bëjmë shumë kujdes të respektojmë nivelin e aftësive dhe moshën e nxënësve në përzgjedhjen e aktivitetit ludik, pasi në të kundërtën, nxënësve do t'u humbiste interesi duke humbur dalëngadalë edhe besimin në rolin udhëheqës e drejtues të mësuesit në klasë.

Lojërat mësimore janë veprimtari të menduara në detaje, të shpjeguara me hollësi dhe të organizuara me kujdes nga mësuesi.

Larmia e aktiviteteve brenda lojës ndihmon kuptimin apo memorizimin e elementit apo të konceptit që ne rrekemi të sqarojmë apo ngulisim përmes lojës. Të organizojmë lojëra „energizuese,, , nëse nxënësit janë të lodhur apo dalim nga një orë mësimore e vështirë.

Disa pyetje lidhur me mësimin e gjuhës së dytë të huaj në fëmijëri të hershme, përmes teknikës Ludike konkretisht Hulumtimit në Veprim.

- *Pse t'u mësojmë fëmijëve që në moshat e hershme gjuhët e huaja?*
- *Cila është arsyeja që ne t'i ngarkojmë ata në procesin e nxënies?*
- *Kur fëmijët e vegjël kanë vështirësi me mësimin e gjuhës së tyre amtare, atëherë si është e mundur që ata të mund të mësojnë njëkohësisht dhe një gjuhë tjetër të huaj?*
- *A mund të jetë e realizueshme metodologjia ludike në mësimdhënien e gjuhëve të huaja?*
- *A është e „pranueshme,, loja në klasë?*

- *Duke luajtur a arrihen të përmbushen objektivat e edukimit gjuhësor?*

Gjithmonë e më shumë dëgjojmë të flitet për mësimin e gjuhëve të huaja, se sa të domosdoshme janë ato, dhe se sa të nevojshme bëhen në plotësimin e aftësive të gjithsecilit prej nesh apo në gjetjen e një pune më të mirë.

- *Nëse të gjithëve na duhet të paktën të dimë një gjuhë të huaj, pse të mos fillojmë me mësimin e saj që në moshat e hershme, pra që në shkollë fillore, apo më herët akoma në parafillor, kopshte?*
- *A është kjo e mundur?*
- *Por mbi të gjitha çfarë do të thotë për një fëmijë të mësojë një gjuhë të huaj’?*

Fëmijëve nuk duhet t’u “mësojmë” një gjuhë të huaj. Ata duhet t’i drejtojmë drejt gjuhëve të huaja, pra në zbulimin e fenomenit gjuhësor nëpërmjet kontaktit me gjuhë të tjera, në mënyrë që ata të kuptojnë se gjuha që flasin nuk është gjuha e vetme në këtë botë. Në këtë mënyrë ata do të kuptojnë se njerëz të tjerë flasin një gjuhë të ndryshme nga gjuha e tyre dhe se ata që duken kaq të ndryshëm në të vërtetë janë njësoj me ne. Gjithashtu ata do të kuptojnë se të mësosh një gjuhë tjetër është zbavitëse, mund të jetë një lojë dhe gjuhët e huaja nuk janë të vështira për t’u mësuar (vetë mësuesi është prova).

5.2 Dimensioni neurologjik dhe psikologjik

Pse mësimi i gjuhëve të huaja është i mundshëm dhe duhet të fillojë që në moshë të hershme?

Studimet e viteve të fundit, kanë hedhur dritë mbi procesin e nxënies që në moshë të hershme. *Ashtu siç shkruan (Danesi1998), prania e dy gjuhëve në trurin e fëmijëve çon në një pasurim cerebral pasi:*

- Organizimi i gjuhës në trurin e një fëmije që flet dy gjuhë duket i dyanshëm krahasuar me aktivitetin cerebral të një fëmije që flet vetëm një gjuhë;
- Hemisfera e djathtë luan një rol shumë më të rëndësishëm në përfaqësimin cerebral të këtyre dy kodeve gjuhësore;
- Dominimi cerebral tek fëmija që flet dy gjuhë, është më pak i ngurtë se tek fëmija që flet vetëm një gjuhë.

Nëse kemi parasysh këto karakteristika, atëherë e kuptojmë, se sa i rëndësishëm bëhet studimi i gjuhës së huaj, jo vetëm në shkollat fillore por dhe në strukturat parashkollore kur procesi funksional i trurit është në kulmin e zhvillimit të tij (Fabbro, 1996). Tashmë kemi një literaturë të

konsoliduar lidhur me tre aspektet psikolinguistikë që janë thelbësore lidhur me këtë perspektivë: hipotezën e “periudhës kritike”, parimin e ndërvarjes gjuhësore, nocionin e dygjuhësisë.

5.3 Hipoteza e “periudhës kritike”

Sipas kësaj hipoteze, bazuar tek studimi klasik i Lennenberg-ut, lidhur me bazat biologjike të gjuhës, gjatë viteve të para të jetës mekanizmi i përfutimit gjuhësor është në maksimumin e tij dhe bie në periudhën e fillimit të pubertetit. Studime të mëtejshme, kanë treguar pjesërisht drasticitetin e hipotezës së periudhës kritike duke vënë re se aftësia që bie, është ajo e nxënies fonetike.

Studimi më i fundit i (Daloiso-s2007) e ndan periudhën kritike në:

- *Periudha kritike:* gjatë së cilës është e mundur nxënia e një ose më shumë gjuhe duke arritur një kompetencë të barabartë me ata që e kanë gjuhë amtare. Në periudhën e parë kritike, deri në 3 vjeç përfutohet një intonacion perfekt; në periudhën e dytë kritike që përfshin moshën 4 deri në 8 vjeç: përvetësimi i intonacionit është ende në mënyrë perfekte, por duhet një sforcim më i madh për të folur në një gjuhë të huaj;
- *Periudha e ndjeshme:* nga mosha 8 deri në 20-22 vjeç njeriu ka ende potenciale të forta neurologjike, që i lejojnë të zhvillojë një kompetencë të mirë gjuhësore, por performanca e tij nuk do të jetë njësoj me një njeri që e zotëron si gjuhë amtare. Me rritjen, konsolidohet dhe theksi i gjuhës amtare dhe interferenca

morfosintaksore, bëhet akoma më e vështirë për t'u kontrolluar, ndërsa nuk paraqet problem nxënia e leksikut.

5.4 Parimi i ndërvarjes gjuhësore

Ky parim lidhet ngushtë me emrin e njërit prej studiuesve më të mëdhenj të problemeve lidhur me edukimin dygjuhësh, *Jim Cummins*: sipas këtij parimi, studimi i një gjuhe, reflektohet në mënyrë pozitive në repertorin gjuhësor. Për të shpjeguar këtë parim *Cummins*, përdor metaforën e famshme të ajsbergut. Ky mal gjigant i akullt nxjerr në sipërfaqe vetëm 1/7 e sipërfaqes së tij ndërsa pjesa tjetër ndodhet e zhytur nën ujë. Por nëse një ajsberg ka 2 apo më shumë kulme që dalin mbi sipërfaqen e detit, në pamje të parë, ata ngjajnë me ajsbergë të vecantë, të pavarur njëri nga tjetri, por në të vërtetë kemi të bëjmë me një masë të tërë gjigante nënujore.

Në të njëjtën mënyrë, ajo që duket në “sipërfaqen” e komunikimit gjuhësor, është vetëm një nga pjesët e procesit të kontekstualizimit gjuhësor, që realizohet në mëndjen e njeriut. Aftësia jonë për të përpunuar gjuhën, pjesa nënujore e ajsbergut, rritet kur mësojmë një gjuhë të huaj: pra duke shtuar akull, dmth. reflektime dhe procese të reja të të nxënimit gjuhësor, e tërë masa e ajsbergut e kompetencës gjuhësore, rritet, duke ngritur në një nivel më të lartë jo vetëm gjuhën e huaj por dhe atë amtare. Në këtë këndvështrim, fillimi i mësimimit të një gjuhe të huaj, rreth moshës 36-48 muaj, në momentin kur mekanizmi i përfutimit të gjuhës ka përfunduar fazën e parë të përfutimit të gjuhës amtare, ashtu siç përcakton (*Freddi 1990*), do të thotë të shtosh

materiale të reja dhe të nxisësh me stimuj të rinj që përmirësojnë kompetencën semiotike, pra gjuhën amtare.

5.5 Nocioni i dy gjuhëve

Dygjuhësia përfaqëson një status social për të përfaqësuar ata që kanë zhvilluar në jetën e tyre një “personalitet dygjuhësor”, pasi mësimi i një gjuhe të huaj që në moshat e hershme do të thotë një vizion i dyfishtë, për botën dhe për procesin e kontekstualizmit gjuhësor, duke i patur këto dy gjuhë gjithmonë të pranishme në mendje edhe pse më pas, në planin gjuhësor, herë do të përdoret një kod gjuhësor herë tjetri, sipas konteksteve komunikative në të cilat ndodhemi.

Këto tre nocione të grupuara së bashku, janë sipas mendimit tim, nocione bazë ku duhet justifikuar në terma njerëzorë dhe jo vetëm në terma financiarë, investimin organizativ të burimeve të kërkuara nga mësimi i hershëm i gjuhëve të huaja.

5.6 Loja në mësimdhënien e një gjuhe të huaj

Shpeshherë mësuesit nuk e përqafojnë metodologjinë gloto didaktike ludike, në mësimdhënien e një gjuhe të huaj. Jo rrallë herë paragjykimet për lojën janë të dyanshme, si nga mësuesit ashtu dhe nga vet nxënësit. Historikisht potenciali pedagogjik ludik, ka qenë i shtypur nga paragjykimet duke harruar se edhe në kohën e Greqisë së lashtë i kushtohej një rëndësi e veçantë lojës dhe mësimdhënies. Pa harruar të vëmë në dukje, se ndoshta metodologjia ludike është më e përshtatshme për moshat e hershme. Po të kthejmë sytë

nga bota perëndimore apo ajo anglosaksone, do të gjejmë shembuj të pafund të zbatimit të kësaj metodologjie në strukturat shkollore dhe ato parashkollore.

Çfarë nënkuptojmë me metodologji ludike më saktësisht?

Metodologjia ludike është një praktikë didaktike që parashikon zbatimin e teknikave ludike dhe ato të lojës.

Por cili është dallimi ndërmjet teknikave ludike dhe teknikave të lojës?

Teknikat ludike nuk janë gjë tjetër, veçse një parim në bazën e së cilit për të promovuar zhvillimin në tërësi të nxënësit, krijohet një ambient i qetë, motivues dhe në të njëjtën kohë zbavitës. Krijohet një kontekst i pasur me stimuj pozitiv, ku nxënësi është protagonist kryesor i procesit formues dhe ku merr pjesë në aktivitete bashkëpunimi dhe në grup me bashkëmohatarët e tij. Në një ambient të tillë, mësimi i gjuhëve të huaja zhvillohet duke ndjekur rrjedhën natyrore të zbulimit të gjuhës, duke përfshirë personalitetin e nxënësit në tërësi (emocione, sferën afektive, aftësitë konjitive dhe ato ndërpersonale). Ndërsa loja është një teknikë didaktike, e cila synon drejtëpërdrejtë rritjen e motivimit, duke bërë të mundur arritjen e objektivave në mësimdhënien e gjuhës së huaj. Po të shohim traditën anglosaksone do të gjejmë termat *play* dhe *game* për sa i përket didaktikës ludike, ku i pari përcakton sjelljen e vetë fëmijës që duke luajtur lëviz në hapësirë për të zbuluar botën në sajë të aftësive të tij motorike, konjitive, gjuhësore, sociale dhe afektive. Ndërsa termi i dytë I referohet aktivitetit

ludik të përcaktuar nga rregullat sociale të pranuar nga lojtarët (Caon, Rutka, 2004).

Një kontekst edukativ i cili pranon dhe zbaton këto dy parime (*play* dhe *game*), bën të mundur që nxënësi të arrijë tek objektivat gjuhësore në mënyrë të pavarur, të ndërgjegjshme dhe i zhveshur nga stresi apo ankthi.

5.7 Teoritë në mbështetje të lojës

Mësuesit që zgjedhin didaktikën ludike si metodologji të mësimdhënies së tyre, janë në sintoni të plotë me teoritë glotodidaktike të cilat analizojnë proceset e mësimdhënies së gjuhëve të huaja. Një nga këto teori, është pikërisht ajo që lidhet me psikologjinë humanistike të *Carl Rogers*.

Gjuha e huaj nuk duhet të jetë qëllim në vetvete, por thjesht mjeti që na çon tek dija. Duke luajtur në klasë, gjuha e huaj bëhet mjeti për të kuptuar apo për të shpjeguar rregullat e lojës dhe duke luajtur apo duke qenë të impenjuar në zgjidhjen e enigmës, nxënësit apo fëmijët harrojnë mjetet të cilat po përdorin, për ta i rëndësishëm është përfundimi i lojës me sukses. Një tjetër teknikë ludike është ajo e studiuar nga Asher "*total physical response*", e cila parashikon aktivitetin fizik (të ecësh, të ulësh, të ngrihesh etj.) nga nxënësi, teknikë e cila ka karakterin e një loje, pasi nxënësi është i përqendruar tek aktiviteti që kryen duke harruar gramatikën.

Teoria "*natural approach*" e *Krashen* dhe *Terrel*, përcakton se si në çdo fazë të nxënies së një gjuhe të huaj, verifikohet një zhvillim natural gjithmonë në rritje i karakterizuar nga momente të vecantë. Duke qenë se aktiviteti ludik

është një metodologji shumë fleksibël teknikat e ndryshme, mund të jenë të përshtatura dhe të përdorura për çdo nivel të njohjes së gjuhës.

Metodologjia ludike është në harmoni dhe me parimet komunikativo-afektive, pasi loja i kushton vëmendje funksionit komunikues të gjuhës. Në plan të parë vendosen nevojat gjuhësore-komunikative të nxënësve si dhe gjithashtu konteksti i tij sociolinguistik.

Në të njëjtën kohë metodologjia ludike lejon aktivizimin e çdo nxënësi, duke vlerësuar veçantitë e secilit. Fëmijët që luajnë duke mësuar në një atmosferë relaksuese dhe pa tensione negative, mësojnë, zbaviten dhe zhvillojnë aftësi të shumta sociale: ndërveprim me të tjerët, ndërmjetësim, garojnë.

Një nga metodat e mësimdhënies/nxënies më të reja dhe që lidhet ngushtë me metodologjinë ludike, është *'cooperative learning'*, një teknikë bashkëpunimi ku nxënësit punojnë së bashku duke ndihmuar njëri-tjetrin në arritjen e objektivave të përbashkët. Ndërveprimi i madh që krijohet në klasë, favorizon procesin e socializimit dhe i lejon nxënësit të mësojë nga shokët.

Arsyet pse teoritë didaktike drejtohen, gjithmonë e më shumë nga metodologjia ludike janë të shumta. Përveç bashkëpunimit, duke lujatur me të tjerët, nxënësi zhvillon aftësi dhe sjellje të tjera si p.sh., *'fair play'* ku mëson të luajë e të humbë në qetësi dhe të fitojë duke respektuar shokët.

Aktiviteti ludik, e inkurajon nxënësin të shprehë krijmtarinë e tij dhe të stimulojë imagjinatën. Lojërat didaktike që kanë në qendër zgjidhjen e

problemeve *'problem solving'*, stimulojnë mendimin periferik, ndryshe me sa ndodh me metodat tradicionale të mësimdhënies që përqëndrohen tek mendimi vertikal (Cadorna, 2010). Kërkimi i zgjidhjes së problemit, stimulon shumëllojshmërinë e këndvështrimeve dhe shtynë drejt mendimeve prodhuesë, krijuesë dhe jo thjesht riprodhuesë. Loja krijon mundësinë e një përqsajeje gjithpërfshirëse, në procein e të nxëniti pasi nxënësi kërkon të mësojë në mënyrë të pavarur, të ndërgjegjshme dhe mbi të gjitha të përgjegjshme. Në të njëjtën kohë, aktiviteti ludik na çon drejt njohjes së dy kulturave. Nxënësi njihet me një kulturë tjetër të ndryshme, nga ajo që njihite më parë. Ky është njëri nga aspektet më të rëndësishëm të një gjuhe të huaj, pasi nuk mund të mësohet kjo e fundit, pa njohur kulturën që e ka prodhuar këtë gjuhë. Nëpërmjet lojës, gjuha shndërrohet në një veprim social dhe konteksti komunikativ që krijohet në lojë, është autentik dhe pikërisht aty gjuha reflekton fuqinë e saj. Pra për të marrë pjesë në një aktivitet ludik, është e nevojshme që nxënësi të kuptojë çfarë thonë apo shkruajnë shokët dhe në të njëjtën kohë, duhet të prodhojë gjuhën për të komunikuar me shokët. Loja tërheq dhe fëmijët e ndrojtur, të cilët në situata të tjera nuk do të merrnin pjesë në detyrat që cakton mësuesi. Aktivitetet ludike ngjallin interes tek nxënësit pasi nxisin motivimin, bazuar tek kurioziteti dhe zbavitja, e cila përfaqëson sipas mendimit tim modest, ndoshta arsyen e vetme që na shtyn drejt mësimi të një gjuhe të huaj. Dëshira për të përballuar me sukses sfidat që sjell loja, bën të mundur që nxënësit të pranojnë me entuziazëm dhe qetësi dhe argumentet „e vështira” si p.sh. gramatika. Në mënyrë që loja të kryejë funksionin e saj të plotë, duhet të ketë një periudhë reflektimi dhe

qetësie pas përfundimit të saj, me qëllim që nxënësi të sistemojë idetë apo konceptet e reja të sapo përfutuara.

Hulumtimi në Veprim është një proces fleksibël, spirale e cila lejon veprim (ndryshim, përmirësim) dhe hulumtim (të kuptuarit njohuri), që do të arrihet në të njëjtën kohë dhe mund të bëhet nga përzgjedhja e një teknike adekuate si p.sh. teknika ludike për zgjidhjen apo përmirësimin e një problemi /çështjeje, në mësimdhënien e gjuhës së dytë të huaj.

VI Përmbajtja gjuhësore dhe dimensionin kulturor e strukturor i planit dhe programit të gjuhës angleze për klasë të tretë

Studimi i Kurrikulit të një institucioni arsimor, mund të bëhet nga këndvështrime të ndryshme. Së pari, mund të shikojmë planifikimin e kurrikulit, marrjen e vendimit lidhur me nevojat dhe qëllimet e nxënësve, përcaktimin e objektivave dhe synimeve, selektimin, adaptimin dhe përsosmërinë e materialeve, vlerësimin dhe detyrat.

Në mënyrë alternative mund të studiojmë kurrikulin në veprim, si është i aplikuar.

Ku këndvështrimi i dytë na çon brenda në klasë. Këtu mund të vëzhgojmë drejt për së drejti procesin e mësimdhënies dhe mësim-nxënies; të studiojmë se si objektivat e hartuesve të kurrikulit përkthehen në praktikë.

Këndvështrimi i tretë, lidhet me vlerësimin dhe arritjet. Na ndihmon për të gjetur se çfarë kanë mësuar nxënësit dhe ku kanë dështuar. Dhe aty mund të bëjmë rekomandime për ndryshime duke u bazuar në gjykimet e nxënësve.

Është shumë e rëndësishme përfshirja, integrimi i tyre gjatë planifikimit dhe implementimit të kurrikulit, kështu p.sh në rast se është përcaktuar një kurs komunikativ studimi, është me vlerë që të gjitha këto elemente të pasqyrohen jo vetëm te kurrikuli, por edhe tek aktivitetet që zhvillohen në klasë, te modelet e interpretimit dhe në tekstet me performancë të komunikatave.

Sipas Kurrikulit të Ri të Kosovës 2001, gjuha angleze në klasë të tretë, u bë e obliguar në shkollë fillore të ulët, nga viti 2005. Përvetësimi i gjuhës angleze do t'u mundësojë nxënësve të jenë në kontakt të afërt me kulturën e traditat e kombeve të tjera. Ajo do t'u ndihmojë gjithashtu të përballen me sukses me sfidat e komunikimit me kompjuter dhe të shoqërisë së përcaktuar për nxënie elektronike. Objektivat e përgjithshme të mësimin të anglishtes si gjuhë e huaj e parë, në shkollat e Kosovës janë si vijon; (MASHT-KKK 2001,fq 21).

- Zhvillimi i shkathtësive të të kuptuarit (të dëgjuarit e të lexuarit), të të folurit dhe të të shkruarit në një nivel të lartë, ose të mesëm (të të dëgjuarit

dhe të të lexuarit) i shkathtësive të të folurit dhe të të shkruarit në një nivel të mesëm të lartë të të shprehurit (të performancës);

- Zhvillimi i kapacitetit (aftësisë) për të përdorur anglishten si mjet komunikimi në situata të jetës reale dhe si gjuhë pune në situata të ndryshme në shkollë dhe jashtë shkollës për qëllime edhe të marrjes dhe të prodhimit të informacioneve;

- Kultivimi i ndërgjegjësimit kulturor, lidhur me kulturat dhe traditat tjera;

- Zhvillimi i qëndrimeve kulturore dhe sociale në pajtim me vlerat dhe parimet e një shoqërie të hapur;

- Nxitja e integritit evropian në tregun e punës dhe përshtatja e suksesshme ndaj sfidave të reja, në jetën shoqërore dhe ekonomike;

- Avancimi i marrëdhënieve ndërkombëtare dhe i angazhimeve krijuese e të suksesshme në ndërlidhjet ndërkombëtare të botës së sotme.

Ndërkaq, sipas Kornizës së Kurrikulit të Ri të Kosovës 2011 i aprovuar, mësimdhënia dhe mësimi i gjuhës angleze, është paraparë si formë që pajisë nxënësit me një mjet të rëndësishëm të komunikimit ndërkombëtar, të mësimit dhe të qasjes në informata, si dhe si një mjet për t'u qasur në tregjet evropiane dhe ndërkombëtare të punës (KKK , 2011).

Po ashtu do të nxisë vetëdijesimin kulturor dhe të kuptuarit ndërkulturor, si në konceptin e gjerë të identitetit të tanishëm shumë-shtresor, që formësohen prej faktorëve kompleks, siç janë ndër varësit e konteksteve

lokale, kombëtare dhe ndërkombëtare, medieve dhe të rritjes së vazhdueshme të lëvizjes së njerëzve, mallrave, shërbimeve dhe kapitaleve gjithkrah në botë (KKK, 2011).

Ndërkaq në bazë të planit dhe programit të MASHT-it, qasja e përgjithshme gjatë viteve të para të mësimit të gjuhës angleze, do të duhej përqendruar në aspektin jo-analitik, pra të bëhet të mësuarit si komunikimi nëpërmjet ndërveprimit, pa studim në thellësi të elementeve gjuhësore.(MASHT-Planprogrami i gjuhës angleze, kl e tretë, 2005,fq.29).

Sipas planit dhe programit të MASHT-it, në fund të kursit nxënësi duhet të jetë në gjendje të:

-Marrë pjesë në përvojat e ndryshme të gjuhës që do ta mundësojë të angazhohen në situata që kanë të bëjnë me shkollën e njerëzit rreth nesh : me motin, kafshët, pushimet dhe festat.

- Të arrijë të kuptojë një seri deklaratash të thjeshta me gojë dhe me shkrim në një kontekst të strukturuar.

- Të shprehë mendimet e tyre duke prodhuar porosi të thjeshta gojore dhe me shkrim.

- Të dijë të identifikojë praninë e gjuhës angleze të folurit e individëve;

-Të kuptojë dhe të shkruaj, simbole apo fjalë në struktura të thjeshta.

Sa u përket aspekteve pedagogjike dhe metodologjisë të mësimit: mësuesi duhet të njohë tipat e nxënësve; të jetë organizator, ndihmës,

orientues dhe shpjegues gjatë gjithë procesit të mësimit të gjuhës angleze; në qendër të mësimdhënies të jetë nxënësi dhe detyra e tij në ndërveprim me të tjerët; të aktivizojë të gjithë nxënësit në procesin mësimor; të përshtatë programin dhe të ndërtojë punën në bazë të kapaciteteve që ka në klasë në përputhje me objektivat e arritjes së nxënësve; të bëjë vlerësim të drejtë në përputhje me standardet e arritjes së nxënësve; të njohë psikologjinë e nxënësve; organizojë punë me grupe; përdorë metoda, mënyra dhe teknika të larmishme të mësimdhënies; të motivojë nxënësit në klasë e jashtë saj; të zhvillojë aftësitë gjuhësore (të lexuarit, të folurit, të dëgjuarit dhe të shkruarit); të zhvillojë aftësitë edukative në klasë e jashtë saj; të zhvillojë ndërveprimin gjatë orës së mësimit; të njohë programin e gjuhës angleze të klasës që jep mësim; të zbatojë programin me rigorozitet; të pasurojë programin me dije nga jeta dhe gjuha praktike, të zhvillojë të menduarit kritik tek nxënësit; të rrisë pavarësinë e nxënies në klasë e jashtë saj; të zbërthejë programin me qëllim që t'u japë nxënësve dije të qëndrueshme dhe të dobishme për të ardhmen .

Duke pas parasysh se studimi i kurrikulit të gjuhëve të huaja është bërë edhe nga studiues të ndryshëm, sipas Stern „Syllabusi”, është zëvendësuesi “metodës” dhe tanimë konsiderohet si instrument përçues i të cilit, mësuesi së bashku me ndihmën e hartuesit të programit, arrinë një shkallë përshtatshmërie midis nevojave dhe qëllimeve të nxënësit (si qenie sociale dhe si individ) dhe aktiviteteve që do zhvillohen në klasë” (V.Hajrullah, 2007). Po ashtu edhe Widdowson thotë se „Kurrikula”, është një koncept i përgjithshëm, që merr në konsideratë të gjithë kompleksitetin e faktorëve filozofikë, socialë dhe administrativ gjatë hartimit të programeve mësimore.

Syllabusi nga ana tjetër është nënndarje e kurrikulës që specifikon se **çfarë** mësimesh do të studiohen” (Hajrulla, 2007,fq:22).

Sipas Yalden, J (1984), syllabusi është i lidhur me nevojat dhe qëllimet e nxënësve. Dhe dizajni i tij i referohet asaj se “çka “me gjuhën e programit, ndërsa metodologjia të përfshijë me “si”. Sipas Yalden “Syllabusi është një kornizë brenda të cilit një sërë aktivitete marrin formën e tyre, pra aktualizohen është një mjet ndihmës për mësimdhënien...” (Yalden, J. 1984).

Pra, siç mund të kuptohet edhe nga citimet e mësipërme nga ekspertë të ndryshëm se mbrojnë idenë se syllabusi (selektimi-përshkallëzimi i përmbajtjes) dhe metodika, duhet të trajtohen të ndara.

Komponentët më të nevojshëm në një syllabus janë si më poshtë;

1. Situatat në të cilat do të përdoret gjuha angleze;
2. Aktivitete në të cilat do të përfshihet nxënësi;
3. Funksionet gjuhësore që do të përmbushë nxënësi;
4. Çfarë duhet të bëjë nxënësi për secilën çështje-temë;
5. Nocionet e përgjithshme që duhet të dijë të përdorë nxënësi;
6. Nocionet e veçanta (lidhur me çështjet përkatëse) që duhet të dijë nxënësi të përdorë;
7. Kategoritë dhe format gjuhësore që do të jetë i aftë t’i përdorë nxënësi dhe
8. Çfarë shprehishë do të përmbushë.

Po ashtu duhet të ceket se sipas Kornizës së Kurrikulit të Ri të Kosovës është paraparë që lënda e gjuhës angleze, të jetë e obliguar nga klasa e parë në shkolla fillore.

6.1 Roli i mësuesit

Judith Bell (2008) pohon se mësuesit janë “Konsumatorë të programeve të të tjerëve”, me fjalë të tjera roli i tyre është të implementojnë planet e gjuhësisë së aplikuar, agjencive qeveritare etj. Ndërsa një pjesë mësuesish, janë hartues syllabusësh, mbi të cilët bazohet programi i tyre i mësimdhënies, pjesa më e madhe janë ashtu siç sugjeron Beth – *konsumatorë të programeve të të tjerëve. (Judith Beth,2008).*

Mësuesit ndjejnë përgjegjësi absolute dhe primare për përmbushjen e këtyre detyrave, të identifikojnë nevojat komunikuese të nxënësve, të bëjnë selektimin dhe renditjen e përmbajtjes së syllabusit, të bëjnë monitorimin dhe vlerësimin e progresit të nxënësve, etj.

Roli i mësimdhënësit, duhet të jetë i njëjtë për të gjithë nxënësit e klasës. Roli i mësuesit nuk është vetëm të shtyj nxënësit të kuptojnë atë çka ai shpjegon, por është detyrë e tij edhe të kuptojë atë çfarë nxënësit duan dhe thonë.

Mësuesi duhet të jetë rol-model dhe të përfshijë edhe vetën në aktivitete të ndryshme, duhet t’i udhëzojë nxënësit dhe këshillojë sipas nevojave të tyre, duhet t’i motivojë, të rrisë interesat e tyre për mësim, të paraqesë dhe të zhvillojë tingujt në anglisht, të monitorojë, të ndihmojë fëmijët dhe të inkurajojë për mësim, të përcjellë progresin, të përdorë metoda kreative për ta.

VII METODOLOGJIA

Hulumtimi në Veprim thjesht ngre pyetje për shumë çështje, por domosdoshmërisht duhet të ketë një pyetje kryesore nga e cila mund të dalin disa nënpyetje. Për më tepër, pasi kjo në thelb është një pyetje e lidhur me mënyrën në të cilën hulumtimi në veprim do të kryhet, tani e kuptohet nga vet prejardhja historike, si mënyra e vetme në të cilën ajo mundet në mënyrë adekuate për t'u përgjigjur, është duke shfaqur një vullnet për të ndërtuar historinë e hulumtimit në veprim, rrënjësisht në mënyra të ndryshme. Dhe një mënyrë e qartë për rishkrimin e hulumtimit në veprim, është historia e shekullit të njëzetë, ku e trajtojnë atë si një episod të kohëve të fundit shumë më të gjatë, më të ndërlikuar, dhe vazhdon ende procesi i historik dhe ndryshimi kulturor.

Për të realizuar këtë hulumtim kemi realizuar, punëtori/trajnim të mësimdhënësve të gjuhës angleze në shkollë fillore, anketën me mësimdhënës, vëzhgimin/observimin në orë mësimore, diskutim në fokus grupe dhe listat e kontrollit.

Janë përdorur të njëjtat metoda dhe instrumente për hulumtim në veprim për të gjitha shkollat.

Është bërë vëzhgimi në orë mësimore në shtatë shkollat ku u zbatua hulumtimi në veprim nga mësimdhënëset e gjuhës angleze në klasa të treta të shkollave fillore dhe janë përdor listat e kontrollit. Hulumtimi u realizua në klasë të treta, duke pasë parasysh se që nga viti 2005 gjuha e huaj e dytë në Kosovë, mësohet anglishtja në moshën 8/9 vjeçare.

7.1 Qëllimi dhe pyetja e hulumtimit

Qëllimi i këtij studimi është gjetja e gjendjes reale në zbatimin e qasjes metodologjike në mësimdhënie të gjuhës angleze në klasë të tretë, shkollë fillore, aty ku dhe fillon të mësuarit e gjuhës së dytë të huaj për herë të parë dhe duke u bazuar në gjendjen aktuale, të hartojmë një plan veprimi dhe të provojmë të përmirësojmë këtë gjendje. Pyetja kryesore e hulumtimit është:

Çfarë qasje metodologjike përdoret gjatë mësimdhënies së gjuhës angleze në klasë të tretë, shkollë fillore?

Ky studim kontribuon se si shfrytëzimi i hulumtimit në veprim shërben si mjet për zhvillimin e aktiviteteve të mësimdhënies në tërësi.

7.2 Konteksti i shkollave dhe pjesëmarrësit

Hulumtimi u zhvillua në shtatë shkolla publike, në rajone të ndryshme të Republikës së Kosovës:

- Shkolla fillore “Abedin Bujupi”, Arllat-Drenas
- Shkolla fillore “Shkolla e Gjelbërt”, Prishtinë
- Shkolla fillore “Naim Frashëri”, Prishtinë
- Shkolla fillore “Anton Zako Çajupi”, Mitrovicë
- Shkolla fillore “Eqrem Çabej”, Mitrovicë
- Shkolla Fillore “Abdullah Krasnica” Koretin -Kamenicë

Hulumtimi u zhvillua vetëm në klasa të treta pasi gjuha angleze si gjuhë e huaj mësohet për herë të parë në këtë klasë në cikël të ulët.

Hulumtimi u prit mjaft mirë nga shkollat, konkretisht nga drejtorër dhe mësimdhënëset e gjuhës angleze që ishin implikuar në hulumtim dhe në veprim.

7.3 Planifikimi i Hulumtimit në Veprim

Si metodologji e këtij studimi, është shfrytëzuar hulumtimi veprues bashkëpunues.

Duke pas parasysh se nga viti 2015, bazuar në Kornizën e Kurrikulit të Ri të Kosovës, gjuha angleze do të filloj të mësohet në shkollat e Kosovës, nga klasa e parë, në fillimisht, analizuam plan-programin e mësimdhënësve të gjuhës angleze të klasave të treta, meqë nga viti 2005, gjuha angleze mësohet nga klasa e tretë dhe u krahasua me tekstin shkollor të klasës së tretë dhe plan programin e MASHT-it të gjuhës angleze për klasa të treta të shkollës fillore.

U shqyrtua dhe literaturë përkatëse ndërlidhur me çështjen e mësimdhënies së gjuhës së dytë të huaj. Pastaj u bë përgatitja e trajnimit, përmes organizimit të punëtorive në kuadër të Institutit Pedagogjik të Kosovës.

Punëtorja e parë u mbajt me 30 pjesëmarrës-mësimdhënës të gjuhës angleze në klasa të treta të shkollës fillore, me 27 mars 2013, ku u njoftuan më konkretisht me qasjen metodologjike të mësimdhënies së gjuhës angleze,

përmes hulumtimit në veprim dhe metodat interaktive në mësimdhënie të gjuhës së dytë të huaj.

Punëtorja e parë 27.03.2013, organizuar nga IPK.

Pastaj është përgatitur plani për hulumtimin në veprim, se bashku me mësimdhënësit e shkollave të përfshira në hulumtim dhe në bashkëpunim kemi përgatitur planin e veprimit mbi bazën e përcaktimit dhe identifikimit të problemit në klasë nga ana e mësimdhënëseve të gjuhës angleze.

Në hapin e dytë u bë observimi në disa shkolla në orë të mësimt duke u zbatuar Hulumtimi në Veprim nga mësimdhënëset e gjuhës angleze konkretisht në klasat e treta dhe u plotësuan listat e kontrollit.

Dhe pas gjetjeve nga hulumtimi hartuam fazat e veprimit:

Hartuam një program duke u bazuar në (Në programin e zhvillimit profesional për mësimdhënës të gjuhës angleze në arsim parauniversitar. Tiranë 2010.) dhe parashtruam se çka duam të arrijmë me të duke paraparë që mësuesi duhet:

-të njohë dhe zbatojë programin mësimor të gjuhës angleze për klasat përkatëse:

-të hartojë plane mësimore në funksion të zhvillimit të kapaciteteve në klasë e shkollë;

- të përdorë në orën e mësimi teknika mësimdhënieje që rrisin përfshirjen e nxënësve në mësim;

- të organizojë orë të lira në funksion të objektivave të arritjes së nxënësve;

-të krijojë marrëdhënie reciproke me nxënësit dhe me prindërit;

-të hartojë plan pune të aktiviteteve të ndryshme brenda dhe jashtë shkolle në funksion të rritjes së cilësisë së mësimdhënies së gjuhës angleze në shkollë;

- të ngrejë grupet e ndihmës në klasë e jashtë saj për nxënësit e prapambetur, me qëllim që edhe ata të arrijnë objektivat e arritjes në klasë;

-të përditësohet me të rejat shkencore të mësimdhënies së gjuhës angleze.

Sipas (Robert O'Neill's, 1978) janë dy qasje për mësimdhënie të fillestarëve;

Qasja e parë:

1. Të zgjedhë struktura të thjeshta dhe fjalor të thjeshtë;
2. Të lëvizë nga një hap në tjetrin shumë ngadalë dhe me kujdes;
3. Të theksojë me saktësi gjatë gjithë kohës.

Qasja e dytë:

1. Të zgjedhë vetëm sipas kritereve të rrepta funksionale
2. Të prezantojë dhe praktikojë shumëllojshmërinë e strukturave në njësi mësimore
3. Të theksojë më tepër rrjedhshmëri se sa saktësi.

Pasi hartuam programin, u planifikua dhe zgjodhëm metodat e përshtatshme për mësimdhënie të gjuhës angleze, në cikël të ulët, shkollë fillore. Propozuam që të shfrytëzohen metoda sa më kreative dhe lojë në aktivitete të ndryshme, varësisht nga njësia mësimore, duke u bazuar edhe në plan program të MASHT-it. Propozuam që varësisht nga njësia apo ushtrimet në klasë, të përdoret metoda në grupe, por edhe në çifte, sepse për nxënësit është më interesante të shohin vetën si në një lloj gare. Kështu që me mësimdhënëset e gjuhës angleze, zhvilluam takime dhe biseda formale dhe joformale, në mënyrë që të sqarojmë se si të përdoren aktivitete sa më kreative, për fëmijë si ilustrime, pastaj lojëra në klasë, si p.sh njësia mësimore, “My classroom”, që janë të gjitha mjetet e konkretizimit të mundshme në atë klasë, vetëm të organizohen dhe menaxhohen nxënësit si duhet dhe ato fjalë të reja që i mësojnë ata, arrijnë edhe t’i prekin dhe mos t’i harrojnë lehtë. Pastaj njësia mësimore “My friends” ata mund të ndahen në grupe dhe të zgjedhin secili shokët e vet, e të mundohen të mësojnë fjalët e reja nga mësuesja, por edhe nga njëri- tjetri, mësohen numrat ku mund të përdoret kasetofoni dhe të marrin e mbledhin lapsat e të gjithëve në klasë dhe të qëllojnë numrat që janë vendosur, nga sa lapsa janë në një vend etj. Nëse mësohen pemët, fëmijët të porositen një ditë më parë të marrin secili nga një pemë me vete, që e do shumë dhe ashtu do arrijnë të zhvillojnë

njësinë mësimore për pemët që ata kanë me vete, duke mësuar fjalën e re, duke shqiptuar atë dhe duke pasur para vetes pra duke përdorur sa më shumë mjete konkretizimi.

Propozuam që mësuesja të ndan fëmijët në çifte duke ndarë me emra p.sh i pari në ditar me të fundit e kështu me radhë ose në grupe varësisht nga njësia mësimore.

Kështu që pas këtij trajnimi, mësueset fillojnë të zhvillojnë aktivitete të tilla në klasë dhe në sërish bëjmë vëzhgimin në të njëjtat klasa dhe shohim se ato mangësi që i kemi hetuar herën e parë, kanë filluar të përmirësohen dukshëm, sepse tek fëmija 10-vjeçar më shumë ka efekt një aktivitet konkret që e motivon të mësojë më shumë dhe të jetë aktivë.

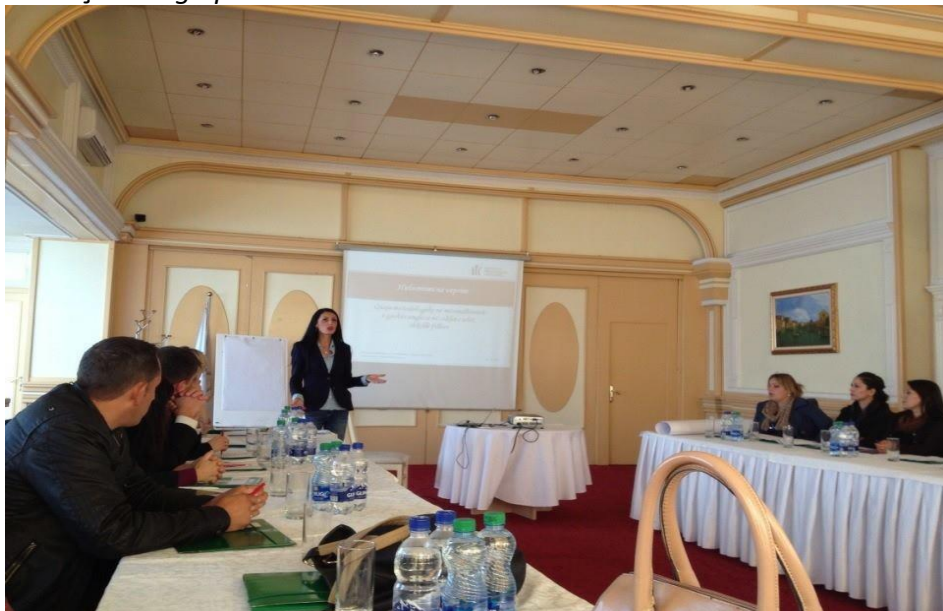
Po ashtu ata nxënës që herën e parë ishin mjaft pasivë, tanimë ju interesonte se çka po bëhet në klasë dhe mundoheshin më shumë rreth njësisë mësimore.

Pastaj realizuam punëtorin e dytë me 04.10.2013 me mësime të gjuhës angleze dhe drejtor shkollash nga gjitha rajonet e Kosovës ku u prezantua programi dhe metodologjia e mësimit të gjuhës angleze përmes hulumtimit në veprim , po ashtu u prezantuan dhe raportet e punës nga mësueset që zbatuan këtë qasje në klasat e tyre në mënyrë që kjo përvojë e mirë të bartet edhe tek mësuesit dhe shkollat e tjera.

Foto. Çasta nga trajnimi me mësueset e gjuhës angleze.

Foto: Çaste nga punëtorja

7.4. Raportet e mësimdhënësve të shkollave të përfshira në

Hulumtim në Veprim: (*raportet e disa mësueseve të bashkëngjitura*)

Emri i mësimdhënësës : Naime Lakna

Shkolla Filllore “Naim Frashëri” Prishtinë

Lënda: GJUHË ANGLEZE

Klasa: e III-të

Njësia mësimore: Të flasim – Stinët e Vitit dhe aktivitete

Tipi i orës: Zhvillim

Mjetet e punës: Fletoret e nxënësve, lapsat, tabela, shkurtesat me ngjyra, ilustrimi, letrat A4 të përgatitura nga mësuesja, letër hameri, ngjyra temper apo të drurit.

Rezultatet e të nxënësve: Në fund të orës mësimore, nxënësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë stinët e vitit në gjuhën angleze;
- Analizojnë ndryshimet e natyrës me ardhjen e stinës së re;
- Vlerësojnë punën e njëri tjetrit;
- Përshkruajnë aktivitete stinore;

Në Kosovë gjuha angleze është gjuha e huaj më e rëndësishme dhe përdoret gjerësisht në sistemin arsimor nga niveli fillor, deri tek niveli më i lartë arsimor. Te mësuarit e gjuhës angleze në shkolla, u jep studentëve njohuri dhe përparësi të mëdha në shumë fusha dhe aspekte të jetës, duke i bërë ata

më kreative, duke iu ngritur atyre vetëbesimin dhe duke iu ndihmuar atyre për të kuptuar si dhe për të qenë shumë më të hapur ndaj botës dhe kulturave të ndryshme.

Kështu që në këtë hulumtim është përdorur aktiviteti *“Rrota e Tregimit”* i cili aktivitet është i dizajnuar t’u ndihmojë nxënësve të ushtrojnë shkathtësitë e të shkruarit dhe të folurit njëkohësisht. Kjo teknikë apo aktivitet, mund të përdoret në të gjitha moshat apo klasat. Si temë në këtë aktivitet është marrë, njësia mësimore nga klasat e treta: Stinët. Hulumtimi është bërë vetëm me një klasë të tretë në shkollën fillore *“Naim Frashëri”* Prishtinë.

Objektivat kryesore të këtij hulumtimi janë:

- Të nxënit e gjuhës angleze përmes aktivitetit *‘Rrota e Tregimit’*
- Rezultatet e arritura përmes kësaj teknike
- Të respektojmë punën e njëri- tjetrit

Qëllimi/et e të nxënit: Sot, ne do të mësojmë, se si do të duket natyra me ardhjen e stinëve të vitit .

Konteksti (Procedurat e mësimdhënies) dhe plani i vlerësimit:

E	<i>“Kllaster”</i>	Vlerësimi në fillim të mësimit- <i>Parashtrimi i pyetjeve</i>	10’
R	<i>„Rrota e Tregimit,,</i>	Vlerësimi gjatë mësimit- <i>Parashtrimi i pyetjeve-“Ngjyrat e semaforit”</i>	20’
R	<i>“Diagrami i Venit”</i>	Vlerësimi pas mësimit- <i>Parashtrimi i pyetjeve”</i>	10’

ECURIA -Evokim-“Kllaster”:

Pas kontrollimit të detyrave të shtëpisë, do t’u drejtohem nxënësve me parashtrimin e pyetjeve, lidhur me temën që do të shtjellohet, në këtë rast stinët e vitit: pranvera, vera, vjeshta dhe dimri. Fjalë të cilën do ta shkruaj në qendër të tabelës, ndërsa përgjigjet e tyre do të shkruhen rreth kësaj fjale. Pra, në bazë të përgjigjeve të marra do të krijohet një “kllaster”. P.sh.:

- Cilat fjalë mund t’i përdorim për t’i përshkruar stinët e vitit?
- Si do të duket natyra gjatë stinëve e vitit? Etj.

Kllasteri i fituar nga përgjigjet e nxënësve, do të duket kështu për secilën stinë vetëm se më poshtë, e keni të ilustruar vetëm një shembull të njëjës stinë:

Në vazhdim, paraqesim **qëllimin e të nxënit**: Sot, ne do të mësojmë se si do të duket natyra me ardhjen e stinëve të vitit.

Më pas shënojmë edhe titullin në tabelë: **Të flasim** – “Stinët e vitit”

Realizim kuptimi – “Rrota e tregimit”:

Në këtë etapë të orës, fillojmë me shpërndarjen e fletëve A4 me ngjyra të përgatitura nga mësuesja, ku fëmijëve do t’u kërkohet, të shkruajnë fjalë rreth stinëve të vitit. Nxënësit do të ndahen në katër grupe (sipas stinëve pranvera, vera, vjeshta dhe dimri). Pastaj ata do të kenë mundësinë, të kërkojnë ndonjë fjalë rreth stinëve të vitit, nga libri apo edhe nga mësuesja e anglishtes. Pasi t’i kenë përfunduar të gjitha grupet së bashku me mësuesen do t’i vendosin secili grup stinë e tij në rrotën e punuar nga hameri.

Se sa ishte e vështirë të gjenin fjalët e duhura në anglisht, rreth stinëve, do të kuptojmë me ngritjen e ngjyrave të semaforit nga ana e nxënësve.

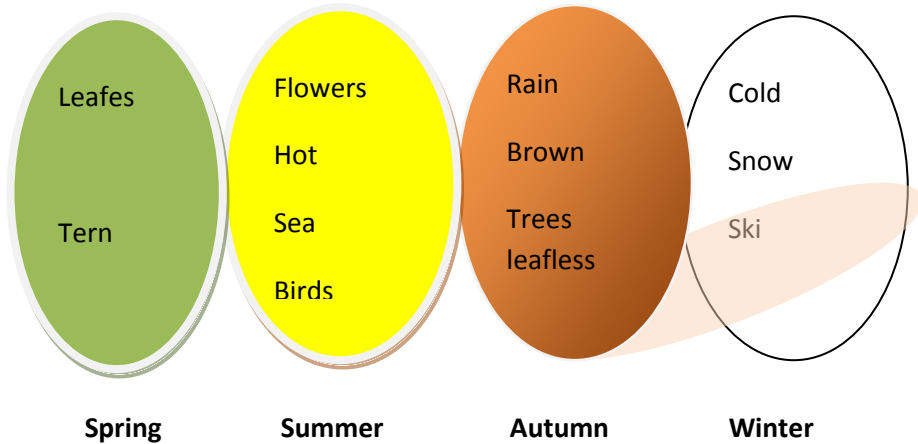
Vazhdojmë me **“Aktivitetin”** e paraparë

Para nxënësve shfaqim hamerin e përgatitur më parë, ku janë paraqitur stinët e vitit nga secili grup. Ku secili grup do të na prezantojë fjalët e shënuara rreth stinëve të vitit.

Reflektim – “Diagrami i venit”:

Pas përfundimit të aktivitetit, do t’u drejtohem nxënësve me disa pyetje për të krijuar një diagram të venit, dhe për të bërë vlerësimin pas mësimit p.sh:

- Për çfarë folëm gjatë kësaj ore? – (Stinët e viti)
- Cilat janë stinët e vitit? – (Spring, Summer, Autumn, Winter)
- Ç’ndodhë gjatë këtyre stinëve? – (të gjitha këto, të parashtruara në gjuhën angleze).

Krejt në fund, japim detyrat e shtëpisë: **Të vizatojnë “Stinën e tyre të preferuar dhe ta përshkruajnë me fjalë”.**

Rezultate:

Rezultatet e përdorimit të kësaj metode kanë qenë shumë të kënaqshme sepse fëmijët kanë qenë të motivuar për të bashkëpunuar, ka qenë si pjesë e lojës ku fëmijët më së shumti mësojnë përmes lojës, sepse në këtë mënyrë, ata do të jenë në gjendje t’i mbajnë mend fjalët e reja të mësuara në gjuhën angleze; gjithashtu kjo teknikë i përfshinë të gjithë fëmijët, pa marrë parasysh a është më i mirë apo jo, sa i përket të shkruarit ,apo te folurit e gjuhës angleze.

Është një teknike më ndryshe, se sa të tjerat sepse vet nxënësit janë më kreativë, më të motivuar, kanë më shumë vetëbesim në të ardhmen, të bëjnë një prezantim në cilën do lëndë. Më poshtë do t’i gjeni fotot e realizuara rreth përdorimit të kësaj metode në klasë.

Aktivitet i nxënësve gjatë mësimit të gjuhës angleze në shkollën “Naim Frashëri” Prishtinë.

Në këtë hulumtim është përdorur aktiviteti „Rrota e Tregimit,, , i cili aktivitet është i dizajnuar t’i ndihmojë nxënësve të ushtrojnë shkathtësitë e të shkruarit dhe të të folurit njëkohësisht. Kjo teknikë, apo aktivitet, mund të përdoret në të gjitha moshat apo klasat. Si temë në këtë aktivitet është marrë njësia mësimore nga klasat e treta „Stinët,,. Hulumtimi është bërë vetëm në një klasë të tretë në shkollën fillore “Naim Frashëri” Prishtinë.

Objektivat kryesore të këtij hulumtimi, janë: të nxënit e gjuhës angleze përmes aktivitetit „Rrota e Tregimit,, rezultatet e arritura përmes kësaj teknike, të respektojnë punën e njëri tjetrit. Rezultatet e përdorimit të kësaj metode, kanë qenë shumë të kënaqshme, sepse fëmijët kanë qenë të motivuar për të bashkëpunuar.

Shembuj pune, nga „Rrota e tregimit,,

Problemi në Klasë :

Duke e njohur rëndësinë e kësaj gjuhe, ne si mësues duhet të kemi parasysh se çka i shtynë me shumë që fëmijët tanë ta mësojnë gjuhën angleze me vullnet dhe dëshirën e tyre më të madhe.

Si mësuese e gjuhës angleze, gjatë gjithë punës sime në secilën klasë, apo nivel, mundohem që qëllimin tim si një edukatore, ta arrijë deri në pikën e fundit, pra të interpretoj atë që di, por dhe ai interpretim të arrij tek gjithsecili, jo vetëm tek ata që kanë njohuri më të mëdha, sa i përket gjuhës angleze. Ky fakt, më ka shtyrë që të bëj hulumtimin në veprim, sepse identifikimi i problemit në klasë, ishte që nxënësit nuk ishin të gjithë të

përfshirë në nxënien e mësimit të gjuhës së huaj. Pra çdo herë ishte një mosbesim tek ata, tek të cilët njohuritë ishin më të zbehta sa i përket gjuhës angleze.

Në përfundim të aktivitetit në klasë të tretë shkollë fillore "Naim Frashëri" Prishtinë.

Emri i hulumtuesit/ mësimehënës: Gjejlane Shala-Morina

Emri i shkollës: “Abedin Bujupi”, Arllat – Drenas

Njësia mësimore: ‘Stina e Pranverës’, teknika ‘Luajtja me role’

Përmbledhje

Gjatë zbatimit të hulumtimit në veprim, pas problemit të identifikuar, në mënyrë që t’u ndihmohet disa nxënësve që kanë probleme dhe vështirësi në përvetësimin e njohurive në lëndën e gjuhës angleze, si gjuha e parë e huaj, e kam zhvilluar temën „Stina e pranverës,, duke përdorur teknikën „Luajtja me role,, , me ç’rast, është formuar një tryezë e rumbullakët me nxënës. Qëllimi ishte që t’u ndihmohet disa nxënësve të cilët e kemi parë që kanë vështirësi t’i mësojnë se si u thonë në gjuhën angleze stinëve të vitit, ngjyrave etj.

Plani i veprimit

Për të zbatuar hulumtimin në veprim, në klasën e tretë në të mësuar të gjuhës së huaj, për herë të parë në këtë rast gjuhës angleze, dhe për të identifikuar vështirësitë, pengesat dhe të bëjmë një përmirësim të mundshëm, kam propozuar të ndërroj qasjen metodologjike në mësimdhënie, duke pas parasysh, disa probleme të identifikuara dhe më parë. Së bashku me nxënës, së pari në mënyrë individuale shkruan në letër A4 -vështirësitë , pengesat, komente lidhur me mësimdhënien më të kuptuarit në të mësuar etj... pastaj ato letra i mbledha dhe i analizova (ishin anonime) në orën tjetër, diskutuam së bashku lidhur me po ato vështirësi që

ishin shkruar në orën e kaluar, nga vetë nxënësit dhe vendosëm që do provojmë së bashku, të përmirësojmë të mësuarit , mësimdhënien , ngritjen e cilësisë ,ngritjen e bashkëpunimit mes nxënësve, dhënien e mundësisë që secili të kontribuojë, në një aktivitet dhe të shprehë mendimin e tij personal .

Andaj në : **Tema: “Stina e pranverës”**

Teknika e përdorur: **“Luajtja me role” - mësim përmes lojës**

Qëllimi i përdorimit të kësaj teknike është që përmes formimit të një tryeze të rrumbullakët t’u ndihmohet disa nxënësve që kanë probleme në përvetësimin e njohurive, kuptimin e stinëve të vitit, ngjyrave dhe gjërave të tjera që gjenden në natyrë.

Mësimi fillon përmes lojës, duke i ulur nxënësit në një tavolinë të rrumbullakët, ose bankat, i vendosim në formë rrumbullakët, dhe u themi nxënësve që secili të fillojë ta vizatojë natyrën në stinën e pranverës, ose stinën e tij të preferuar, diku rreth 10 minuta

Pas dhjetë minutash, të gjithë nxënësit e ndërpresin vizatimin dhe ngrihen në këmbë, pastaj fillojmë ta këndojmë së bashku një këngë, duke u sjellë rreth tryezës dy herë. Kur të shoh se nxënësit nuk janë afër karriges së vetë u them ndal, në mënyrë që asnjeri prej tyre të mos ulet në karrigen e vet. Qëllimi është që nxënësit të ulen në karrigen e shokut dhe të vazhdojnë të vizatojnë, në mënyrë që ta plotësojnë punimin e shokut, me idetë dhe njohuritë e veta. Kjo vazhdon 5 minuta dhe përsëri u them të ndalen, duke përdorur mënyrën

e njëjtë të ndërrimit të vendeve, që të vazhdohet edhe pesë minuta me vizatim nga nxënësit.

Punimi në fund del të jetë i punuar nga tre nxënës, tre veta japin ide të ndryshme për një stinë. Në fund nxënësit i marrin punimet në shtëpi dhe i ngjyrosin sipas dëshirës së vetë.

Në orën tjetër, nxënësit në fillim e bëjnë leximin- komentimin e punimeve të veta, çfarë përmban punimi, e pastaj të njëri-tjetrit.

Rezultatet e pritura:

Si rezultat i përdorimit të kësaj teknike të përdorur, nxënësit njëkohësisht i përvetësojnë ngjyrat, pemët, lulet dhe objektet e tjera që gjenden në natyrë, duke e ndihmuar njëri-tjetrin dhe duke mësuar nga njëri-tjetri.

Me këtë formë të punës, synoj të përmirësoj suksesin e të gjithë nxënësve në klasë, sidomos të arrij të përmirësoj rezultatet e disa nxënësve që kanë ngelur prapa, ose që kanë më tepër vështirësi në mësim. Po ashtu do të ngrisim cilësinë e të të mësuarit , avancojmë rëndësinë e të mësuarit të një gjuhe të huaj , ngritët bashkëpunimi dhe pranimi i njëri tjetrit, si të njëjtë pavarësisht suksesit, racës apo gjinisë . Mësimin e kemi filluar përmes lojës, bankat i kemi vendosur në formë rumbullakët, dhe u kemi thënë nxënësve që secili të fillojë ta vizatojë natyrën në stinën e pranverës për 10 minuta.

Pas dhjetë minutash nxënësit janë udhëzuar ta ndërpresin punën, të ngrihen në këmbë që ta këndojmë së bashku një këngë, duke u sjellë rreth tryezës të shohim se nxënësit, në mënyrë që asnjeri prej tyre të mos ulet në karrigën e vet, kur t'u them të ulen, dhe ta vazhdojnë punën. Pasi e kanë plotësuar punimin e shokut/shoqes, me idetë dhe njohuritë e veta dhe prap kemi vazhduar me ndërrimin e vendeve, që të vazhdohet edhe pesë minuta të tjerë, me përshkrim të natyrës nga nxënësit, që punimi të jetë i punuar nga tre nxënës, me ide të ndryshme për të njëjtën temë.

Në pjesën tjetër të orës, nxënësit e kanë bërë leximin - komentimin e punimeve të veta, çfarë përmban punimi përfundimtar, duke e plotësuar njëri-tjetrin.

Mbledhja e të dhënave dhe analiza

„Luajtja me role,, është një teknikë mjaft e mirë dhe ka sjellë rezultate të kënaqshme, ngase nxënësve u pëlqen që të mësojnë përmes lojës dhe duke bashkëpunuar me njëri-tjetrin, i mbajnë mend më lehtë fjalët që i kanë mësuar. Të kuptojnë më mirë stinët e vitit, ngjyrat dhe në përgjithësi

nxënësit dhe duke e plotësuar njëri-tjetrin kanë arritur të përshkruajnë natyrën në stinën e pranverës.

Si rezultat i kësaj, nxënësit kanë arritur që të mësojnë shumë fjalë të reja, të dallojnë ngjyrat, stinët e vitit, të bëjnë përshkrimin e natyrës në stinën e pranverës, si u thonë pemëve, luleve dhe gjerave të tjera që gjenden në natyrë, duke u ndihmuar nga nxënësit e tjerë. Puna e bërë në klasë nxënësit u është dhënë në shtëpi, që t'i ngjyrosin punimet sipas dëshirës së vetë, me qëllim që duke i ngjyrosur t'i përsërisin ato që janë mësuar në shkollë. Dhe këtë metodologji e kemi përsëritur disa herë edhe në njësitë tjera mësimore, ngase suksesi nuk mungonte .

Problemi i identifikuar në klasë

Meqenëse gjuha angleze, si gjuha e parë e huaj, fillon të mësohet për herë të parë në klasën e tretë, duhet të mendojmë se si t'ua bëjmë më të lehtë, më interesante dhe më të kapshme lëndën për të gjithë nxënësit, duke përdorur metoda dhe teknika të ndryshme, përkitazi me moshën e fëmijëve.

Duke e parë se disa nxënës e kanë më të vështirë ta kuptojnë lëndën e gjuhës angleze, janë të mbyllur dhe hasin në vështirësi të kuptojnë mësimin në krahasim me nxënësit e tjerë, kam përdorur metoda të ndryshme për t'ua bërë sa më të lehtë të kuptuarit e kësaj lënde. Në mënyrë që nxënësit që kishin probleme në të kuptuarit e lëndës, të mos mbesin mbrapa dhe të mësojnë edhe nga nxënësit e tjerë, e kam përdorur teknikën „Luajtja me role,, duke përfshirë të gjithë nxënësit dhe kjo teknikë e përdorur në hulumtimin në veprim, ka sjellë rezultatet e pritura.

Procesi i hulumtimit

Hulumtimin në veprim e fillova pas trajnimit që kishim nga Instituti Pedagogjik i Kosovës dhe njohuritë që mora aty, edhe i zbatova në klasën time, duke filluar me njësinë mësimore „Stinët e Vitit „, dhe duke vazhduar edhe me njësitë tjera mësimore.

Hulumtimin në veprim e kam zbatuar me nxënës të klasës së tretë, në orën e gjuhës angleze, gjatë zhvillimit të njësisë mësimore - në të tri fazat e orës mësimore. Qëllimi ishte të gjendet një mënyrë e përshtatshme për të përmirësuar rezultatet e këtyre nxënësve, duke mësuar nga njëri-tjetri. Duke u bazuar në rezultatet e cekura më lart, me anë të teknikës së përdorur, mund të them se hulumtimi në veprim ishte mjaft i mirëseardhur dhe ka sjellë efekte pozitive në përmirësimin e rezultateve të punës.

Me këtë formë të punës kam synuar të ndryshoj qasjen time metodologjike, gjithnjë duke synuar të përmirësoj suksesin e të gjithë nxënësve në klasë, sidomos të arrijë të përmirësoj rezultatet e disa nxënësve që kanë ngelur prapa, ose që kanë më tepër vështirësi në mësimin e gjuhës angleze.

Veprimi

Duke e parë se hulumtimi në veprim kishte efektin e vet me nxënësit e klasës së tretë, për të eliminuar problemet që shfaqën gjatë procesit të mësimdhënies në lëndën e gjuhës angleze, do të vazhdoj të përdorë

hulumtimin në veprim dhe besoj se rezultatet nuk do të mungojnë në tejkalimin e sfidave.

Do të vazhdoj të përdorë edhe metoda të tjera për mbledhjen e të dhënave të dobishme dhe të besueshme, njëkohësisht duke i rishikuar procedurat e hulumtimit në veprim, për të planifikuar veprime të tjera për zgjidhjen e problemeve.

Bazuar nga ajo që kam përfituar nga trajnimi, çdoherë do të jem e gatshme të hetoj situata të reja në shkollën time, në të gjitha klasat që jap mësim. Me anë të hulumtimit në veprim, së bashku me nxënësit dhe mësimdhënësit e tjerë, do të tejkalojmë vështirësitë dhe problemet e identifikuar.

Reflektimet personale

Meqenëse hulumtimi në veprim për mua është diçka e re dhe është proces i vazhdueshëm për përmirësimin e rezultateve të punës, avancimit të praktikës shkollore, njohuritë e marra nga trajnimi me ekspertë, do të mundohem t'i bart në shkollë. Duke e ndryshuar qasjen, mund ta ndryshojmë mënyrën tonë të mësimdhënies, për të ndikuar te nxënësit. Hulumtimi në veprim është mënyra më e mirë për ta ndryshuar mënyrën e mësimdhënies, me qëllim të ngritjes së cilësisë dhe përmirësimin e punës dhe të rezultateve të nxënësve. Secili mësimdhënës është i interesuar që ta avancojë vetveten dhe të tregojë rezultate sa më të mira në punë, prandaj, si rezultat i përvojave dhe njohurive të përfituara nga trajnimi i organizuar nga IPK, kemi gjetur gjuhën e përbashkët edhe me mësuesen e nivelit klasor të klasës së tretë, që edhe ajo të përdorë hulumtimin në veprim, në mënyrë që

të përmirësojmë rezultatet e nxënësve dhe të eliminojmë problemet e shfaqura edhe në lëndët e tjera.

Rezultatet e arritura nga hulumtimi në veprim, shpresoj t'i bartë tek mësimdhënësit e tjerë të shkollës dhe kështu hulumtimi në veprim gradualisht të fillojë të përdoret nga të gjithë mësimdhënësit në shkollën tonë, që mësimdhënësit të mësojnë për vetën, nxënësit dhe të përcaktojnë mënyrat si të përmirësohen.

Gjatë aktivitetit në klasë të tretë shkollë fillore "Abedin Bujupi" Arllat.

Shembuj:

Tema: “Problemet në mësimin e gjuhës angleze gjatë punës në grupe me nxënësit e klasës IV

Autore: Violeta Berisha – Fejzullahu – mësimdhënëse e gjuhës angleze

Emri i shkollës ku është bërë hulumtimi: Shkolla fillore “Gjergj Fishta”

Bazuar në faktin që si mësuese me përvojë në mësimdhënëse e gjuhës angleze, ndërkaq konkretisht me nxënësit e klasës IV në shkollën fillore “Gjergj Fishta” në Prishtinë, si shkollë pilot, isha pjesëmarrëse e seminarit trajnues të organizuar nga Instituti Pedagogjik të Kosovës. Në përfundim të seminarit, ku u trajtuan tema të rëndësishme nga ligjërues kompetentë, na u dhe për detyrë që gjatë punës me nxënës të prezantojmë përvojat tona në mësimdhënien e gjuhës angleze, por dhe problemet eventuale që e përcjellin punën tonë. Duke u nisur nga kjo detyrë në këtë punim do të paraqes një hulumtim të bërë lidhur me problemet në mësimin e gjuhës angleze gjatë punës në grupe me nxënësit e klasës IV

Problemi në klasë

Gjatë pothuajse tre muajve mësimdhënie të gjuhës angleze, për herë të parë me nxënësit e klasës së katërt në paralelen pilot, kam vërejtur të mirat dhe përparësitë në mësimin e gjuhës angleze. Kjo klasë ka gjithsej 29 nxënës. Mësonjëtorja ka hapësirë të mjaftueshme për këta nxënës që i përgjigjet dhe

normativitet të MASHT, ndërkaq pothuajse është e kompletuar me pajisjet e nevojshme për nxënie të gjuhës angleze. Në këtë mësonjëtoje gjenden pesë tavolina të rrumbullakëta (ovale), tri prej të cilave të përmasave më të mëdha, për punën me nxënës në grupe. Kësisoj në tavolinat paksa më të mëdha janë vendosur grupe nxënësish me numër më të madh – nga 7 nxënës në secilën nga tri tavolinat, ndërkaq në dy tavolinat tjera nga 4, përkatësisht nga 5 nxënës. Nga ky numër relativisht i madh në grupe , posaçërisht në tavolinat e mëdha kam pasur vështirësi në mbarëvajtjen e orës mësimore, të cilat po i evidencojmë si më poshtë:

- Meqenëse punohet me nxënës të moshës 9 – 10 vjeçare, gjatës punës me grupe vijuesit shpesh ankohen edhe për imtësira, p.sh. Që ndokush nga shokët apo shoqet akëcilit ia ka marrë lapsin, apo ngacmohen me fjalë, apo dhe se në tavolinë nuk ka mjaft hapësirë për mjetet e punës etj.
- Sapo ndonjëri nga grupet e nxënësve nuk e ka vëmendjen time (në rastet kur jam e angazhuar të merrem me ndonjërin nga grupet përkatëse), nxënësit e shpërqendrojnë vëmendjen nga kryerja e detyrave, në kuadër të grupit dhe fillojnë të bisedojnë me njëri tjetrin, jo për zgjidhje detyrash nga gjuha angleze, por për gjëra të përditshmërisë.
- Angazhimi, kryesisht, i nxënësit më të mirë, apo 2-3 nxënësve më të mirë në kuadër të grupit, për zgjidhjen e problemeve apo në dhënien e përgjigjeve në pyetjet e parashtruara, ndërkaq angazhimi

i nxënësve tjerë, të atyre që nuk kanë njohuri të mjaftueshme nga gjuha angleze është modest.

- Në pamundësi që pozita e tabelës të jetë në vijë të drejtë për të gjithë nxënësit e grupeve, po ka vështirësi të marrjes së shënimeve nga tabela.

Gjatë aktivitetit nxënësit e klasës së tretë shkollë fillore “Gjergj Fishta” Prishtinë.

Procesi i hulumtimit

Në procesin e kërkimit tim për të evidencuar problemet në mësimin e gjuhës angleze në grupe, jam bazuar në përshtypjet e mia si mësimdhënëse nga orët mësimore e të evidencuara në ditarin personal (fletoren e punës), por dhe në

bazë të një anketë të hapur (jo anonime) me nxënësit me të vetmen pyetje:
“Ç ka mendoni për mënyrën më të mirë të mësimit të gjuhës angleze:

- puna në grupe,
- në forma tjera (p.sh. nëpërmjet lojërave)?

Mbledhja e të dhënave dhe analizave

Nga përgjigjet e nxënësve rrjedh të kuptohet se ata që e zotërojnë më mirë gjuhën angleze e preferojnë, përveç punën me grupe dhe atë përmes lojërave, ndërsa ata që nuk kanë njohuri të mjaftueshme e preferojnë edhe punën individuale.

Veprimi

Gjatë punës sime në këtë periudhë mësimore kam bërë përpjekje që të gjej forma dhe metoda më të përshtatshme që, edhe në këto rrethana, të ngritet niveli i koncentrimit nxënësve në punën me grupe, si dhe që të ketë homogjenitet në angazhimiet e tyre në kuadër të grupit. Ndër të tjera, gjatë periudhës dy mujore me këtë klasë, përveç tjerash, nxënësve u kam mësuar dhe këngë. Së pari këngët janë dëgjuar nga CD-ja, pastaj fjalët e pakuptueshme nga teksti i këngës i kemi evidentuar bashkërisht me nxënësit dhe të tillat janë shënuar në tabelë, ndërkaq, në ndërkohë, është dhënë dhe kuptimi në gjuhën shqipe.

Klasë e tretë shkolla fillore “Gjergj Fishta “ gjatë aktivitetit

Pas këtij veprimi kënga është ushtruar bashkërisht me krejt grupet, pastaj është provuar të këndohet nga nxënësit e secilit grup veç e veç, në kuptim të një gare për primat grupi. Kjo ka zgjuar interesim tek nxënësit e grupeve të cilët janë përpjekur që tekstin e këngës ta mësojnë sa më shpejt, ta këndojnë sa më ekzakt dhe sa më mirë, ndërkaq secili grup ka vlerësuar me pikë grupet tjera. Kështu në bazë të pikëve është përcaktuar grupi më i mirë.

Po ashtu, për të evituar mospërqëndrimin e nxënësve jo të vëmendshëm dhe pasiv në kuadër të grupit, kemi provuar që të tillëve jo vetëm t’ua tërheq vërejtjen për mospërqëndrim, por ndonjëherë dhe t’ua ndërrojmë vendet në

kuadër të grupit, apo dhe t'i "ndëshkojmë", kuptohet me masa edukative (të marrin rolin udhëheqës të grupit për të qenë më të përgjegjshëm, ndërrim të grupit, ndërkaq në raste të veçanta dhe ndëshkim me vërejtje të shënuar në notesin e mësimit etj.)

Mendojmë që edhe në të ardhmen të vazhdojmë me hulumtimin e problemeve në mësimin e gjuhës angleze, gjatë punës në grupe me nxënësit për të hetuar dhe evituar shqetësime të reja për të avancuar metodat e mësimit të gjuhës angleze konform me përcaktimet programore nga Korniza e Re e Kurrikulit.

7.5 Plani i përshtatur

Plani i përshtatur u realizua dhe zbatua në mënyrën më të mirë të mundshme nga mësimit të gjuhës angleze .

Fotografitë paraqesin orët mësimore të realizuara nga mësueset e anglishtes në shkollën fillore „Naim Frasheri,, , „Gjergj Fishta,, në Prishtinë dhe shkolla fillore „Abedin Bujupi,, në Arllat. Nga fotografitë shihet një angazhim i të gjithë nxënësve në klasë, aktivizim dhe interesim i përkushtuar për të mësuar gjuhën angleze. Nga të gjitha shkollat që u monitoruan në orë mësimore, po ashtu pothuajse të gjithë nxënësit ishin aktiv dhe të interesuar të mësojnë fjalët e reja për kultura të reja, në një gjuhë të dytë, vërehet bashkëpunim edhe me grupet tjera në klasë, ndërsa mësueset udhëzojnë, ndihmojnë dhe monitorojnë procesin mësimor.

7.6 Diskutimi

Hulumtimi veprues është hulumtim nëpërmjet veprimit dhe është zakonisht një aktivitet bashkëpunues. Sipas Stenhouse, L. (1975) hulumtimi në veprim është një qasje praktike profesionale që hyn në situata sociale. Andaj edhe në hulumtimin tonë veprues, provuam një qasje praktike me shfrytëzim të metodave sa më kreative, metodave që zgjojnë interaktivitet në zhvillim të njësisë mësimore në lëndën e gjuhës angleze në klasë të tretë. Duke pasqyruar se sipas Carr and Kemmis (1986) ku përshkruan se hulumtimi në veprim ka të bëjë me:

-Përmirësim të kuptimit të praktikës dhe

-Përmirësim të situatës në të cilën praktika zë vend.

Edhe ne në bazë të gjetjeve nga të dhënat e fituara nga hulumtimi, pasi realizuam planin e veprimit, arritëm që të vërejmë një përmirësim të dukshëm, sidomos në klimën e klasës mësimore, angazhimin e të gjithë nxënësve, aktivitetet e përbashkëta dhe bashkëpunimin mes grupeve të ndara në klasë dhe interesim e motivim të nxënësve. Ky hulumtim ka ndihmuar shumë në hetimin e problemeve metodologjike gjatë mësimdhënies së gjuhës angleze në klasë të tretë, dhe shpresojmë të vazhdojmë edhe me tutje të zgjerohemi edhe në shkolla tjera publike të Kosovës.

7.7 Kufizimet e studimit

Meqë hulumtimi është realizuar vetëm në shtatë shkolla publike, kufizimi kryesor i këtij studimi është përgjithësimi i përfundimeve të tij për shkollat e tjera të Kosovës. Mendojmë se ky hulumtim mund të shërbejë si model për zgjerimin e hulumtimeve të këtilla edhe në shkollat dhe nivelet e tjera të shkollimit në Kosovë duke pasë parasysh rëndësinë dhe efektin e tij në mësimdhënie.

VIII Përfundime

Fëmijët janë të prirur gjithmonë për të zbuluar gjëra të reja, por për ta mësuar një gjuhë të re, është një eksperiencë unike e dobishme në çdo moshë. Për fëmijët, ndjenja e arritjes që vjen me hapat e tyre të parë drejt një gjuhe të dytë, mund të nxisë tek ata një pasion të thellë dhe më të gjerë për të mësuarit në përgjithësi. Për shkak se fëmijët janë një "dritare mundësie" e veçantë në të cilën mësimi i gjuhës është intuitive dhe natyrore, është lehtësi dhe kënaqësi e përvojës që mund të rrisë besimin e tyre dhe dëshirën e tyre për zbulime të reja.

" Shkolla duhet të bëhet vend në të cilin të gjithë fëmijët rriten, por jo vetëm në lartësi dhe jo vetëm të posedojë shumë dituri, por në kureshtje, guxim, vetëbesim, pavarësi, durim, aftësi dhe shprehi për respektim dhe kuptim të ndërsjellë." – (Xh. Holt ,2004)

Hulumtimet e kësaj natyre kanë rëndësi të veçantë për përparimin dhe përmirësimin e cilësisë së mësimdhënies dhe të mësimnxënies së gjuhës së huaj në shkollë. Meqenëse gjuha angleze te ne është përfshirë në Planin e Mësimeve nga klasa e III, shihet se ende ka mundësi përmirësimi, sidomos në metodikën e mësimdhënies, por edhe të zbatimit të metodologjive e strategjive të ndryshme dhe më efikase.

Ky hulumtim bashkëpunues paraqet një provë për të ndihmuar çështjen e zbatimit të mësimdhënies në këtë nivel. Të dhënat e nxjerra nga vëzhgimi, mund të konsiderohet si një burim mjaft i dobishëm arsimor. Planifikimi, interpretimi dhe vlerësimi mund të sigurojnë burime të dobishme për përmirësimin e njohurive të nxënësve në lëmin e gjuhës angleze. Ky hulumtim bashkëpunues sugjeron se përdorimi i metodave të ndryshme kreative dhe interaktive në mësimdhënie, u ndihmon nxënësve të ndërtojnë dhe të zhvillojnë konceptet themelore. Po ashtu, studimi u sugjeron mësimdhënësve të përdorin sa më shumë mjete konkretizimi, varësisht nga kushtet dhe mundësitë që ka shkolla. Mësimdhënësit duhet të shfrytëzojnë po ashtu sa më shumë burime gjatë mësimdhënies dhe të angazhohen sa më shumë në arritjen e objektivave të parapara edhe në plan dhe program të MASHT-it.

Brenda mësimit të gjuhës së huaj, hulumtimi në veprim ka qenë zakonisht i lidhur me studimin e veprimeve më shumë në klasë, sesa me trajtimin e problemeve sociale që lidhen me mësimin e gjuhës. Bailey (2001: 490) pohon se hulumtimet në veprim për mësuesit e gjuhës së huaj, janë një qasje për

mbledhjen e të dhënave interpretuese e cila përfshinë një cikël të qartë, duke e përsëritur në procedura.

Hulumtimi në Veprim është kryer duke praktikuar mësuesit e gjuhës, sepse ata vetë janë burime të vlefshme të njohurive, në lidhje me situatat e tyre në klasë, si dhe një ndryshim rezultati që mund të zbatohet më i besueshëm për shkak se mësuesit duke praktikuar do të gjejnë rezultate më të besueshme dhe të vlefshme për nevojat e tyre. Megjithatë, hulumtimi në veprim është i ndryshëm nga hulumtimi i kryer nga akademikë të zakonshëm, përderisa hulumtimi akademik është i vlefshëm në drejtim të saj, ai shpesh ka pak aplikim praktik për mësuesit praktikues. Sagor (1992: 3-4) ka vërejtur: „Temat, problemet, ose çështjet e ndjekura në kërkimin akademik janë të rëndësishme, por jo domosdoshmërisht të dobishme për mësuesit në klase/shkollë,,.

Shembuj të hulumtimit në veprim aktualisht ka me bollëk në literaturë. Mësimdhënia e Gjuhës Angleze në kohët e fundit dhe mësimdhënësit të cilët kanë kryer hulumtime në veprim, shpesh raportojnë ndryshime të rëndësishme për të kuptuarit e tyre të mësimdhënies.

Nga sa u tha më lart, teoritë neuro-psikologjike të viteve të fundit nxisin mësimin e gjuhëve të huaja që në moshat e hershme rreth 36 - 48 muaj, atëherë kur duket se përfundon procesi i parë i të mësuarit të gjuhës amtare.

Përpos kësaj duket se aktiviteti celebral në dy hemisferat e trurit, është më i pasur tek një fëmijë që mëson dy gjuhë, se sa tek fëmijët që flasin vetëm një gjuhë. Këto teori janë në harmoni të plotë dhe me fenomenin e globalizmit

që tashmë po përhapet në botë. Ndërkaq mësimi i gjuhëve të huaja që në moshat e hershme, çon në njohjen dhe pranimin e kulturave të ndryshme në mënyrë më të shpejtë dhe më të natyrshme. Kështu tjetri që deri pak më parë shihej me frikë pasi ishte ndryshe, tanimë nuk është më i panjohur. Për sa i përket përqafimit të metodologjisë ludike në mësimdhënien e gjuhëve të huaja, mësuesit e ndërgjegjshëm për nevojën e zbatimit të saj gjatë aktivitetit mësimor do t'i kushtojnë gjithmonë e më shumë rëndësi. Fëmijët do të gjejnë në këtë praktikë mësimore motivimin e duhur, zbavitjen që i ka munguar, si dhe gjithashtu një ambient të ngrohtë, të këndshëm si dhe stimulues ku të përftojnë dijet e tyre. Meqënëse të shumta ishin arsytet për të cilat loja i përgjigjet nevojave dhe kërkesave didaktike në mësimdhënien e gjuhëve të huaja, do të ishte me vend që në praktikën mësimore moderne t'i kushtohej një hapësirë gjithmonë e më e madhe.

Nevojat e dala nga ky studim sugjerojnë veprimet që duhet ndërmarrë:

1. Vazhdimësi e trajnimit të mësimdhënësve të gjuhës angleze në shkollë fillore për qasjen metodologjike në mësimdhënie të gjuhës huaj përmes hulumtimit në veprim.
2. Në vazhdimësi mësimdhënësit duhet të hartojnë planifikimin e orës mësimore;
3. Të aftësohen mësimdhënësit për hartimin e planit vjetor, mujor e ditor;
4. Të rriten kapacitetet e mësimdhënësve të gjuhës angleze në aspektin metodologjik të mësimdhënies së gjuhës angleze në cikël të ulët në shkolla fillore;

5. Të sigurohen mjete konkretizimi për lëndën e gjuhës angleze përkitazi me moshën e fëmijëve;
6. Aspektit të komunikimit dhe të të shprehurit në gjuhë angleze t'i kushtohet hapësirë më e gjerë gjatë orëve mësimore.

IX Literatura

1. *Kurrikuli i Ri i Kosovës.* (2001) Prishtinë.
2. *Korniza e Kurrikulit të Ri të Kosovës.* (2011) Prishtinë.
3. *Planprogrami i gjuhës angleze për klase te tretë.*(2005) MASHT.
4. *Programi i zhvillimit profesional për kualifikim të mësuesve të gjuhës angleze në arsim parauniversitar.* Instituti i zhvillimit te arsimit. Tiranë. 2011.
5. Veneranda Hajrulla.(2007) *Hulumtimi i problemeve të përditësimit në gjuhën angleze në arsim parauniversitar.* Tiranë.
6. Bell.Judith.(2008). *Si të veprohet në një projekt kërkimor.* Tiranë.
7. Widdowson, H.G. (1983). *Learning Purpose and Language Use.* Oxford: Oxford University Press
8. Yalden, J. (1984). "Syllabus design in general education" in C. J. Brumfit (ed). *General English Syllabus Design.* Oxford: Pergamon.
9. Stenhouse, L. (1975) *An Introduction to Curriculum Research and Development,* London, Heinemann. (particularly ch.10 – The Teacher as Researcher)

10. Carr, W. & Kemmis, S. (1986) *Becoming Critical: education, knowledge and action research*. Lewes, Falmer.
11. *Mësimi i gjuhëve të huaja në moshat e hershme teknika LUDIKE*
Dr. Alnida SHANO, 2010.
12. Thomas S. C. Farrel (2007) “*Action Research*” in *Reflective Language Teaching: From Research to Practice*, (Fq: 94-106)
13. Yalden, J. (1984). “*Syllabus design in general education*” in C. J. Brumfit (ed.) 1984. *General English Syllabus Design*. Oxford: Pergamon,(Fq.7).
14. *Early Foreign Language Teaching*, Daloiso M.(2007), Guerra, Perugia.
15. Blaikie, N. (1993) *Approaches to Social Inquiry*. London: Polity.
16. Blaxter, L. Hughes, C. and Tight, M. (1996) *How to Research*. Buckingham: Open University Press.
17. Carr, W. and Kemmis, S. (1986) *Becoming Critical: Education, Knowledge and Action Research*. London: Falmer.
18. Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007) *Research Methods in Education* (6th edn). London: RoutledgeFalmer.
19. Creswell, J.W. (2009) *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
20. Elliot, J. (1991) *Action Research for Educational Change*. Buckingham: Open University Press.
21. Hart, E. and Bond, M. (1995) *Action Research for Health and Social Care*. London: Open University Press.

22. 24. McNiff, J. and Whitehead, J. (2005) *All You Need To Know About Action Research*. London: SAGE.
23. Meyer, J. (2000) 'Using qualitative methods in health related action research', *British Medical Journal*, 320: 178–181.
24. Reason, P. and Bradbury, H. (2008) *The SAGE Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice* (2nd edition). London: SAGE.
25. Waterman, H., Tillen, D., Dickson, R. and de Koning, K. (2001) 'Action research: a systematic review and assessment for guidance', *Health Technology Assessment*, 5 (23).
26. Whitelaw, S., Beattie, A., Balogh, R. and Watson, J. (2003) *A Review of the Nature of Action Research*. Cardiff: Welsh Assembly Government.
27. Winter, R. and Munn-Giddings, C. (2001) *A Handbook for Action Research in Health and Social Care*. London: Routledge.
28. Adelman, C. (1993) *Kurt Lewin and the Origins of Action Research, Educational Action Research*, 1.1,(Fq: 7–24).
29. Durkheim, E. (1982) *The Rules of Sociological Method* (Macmillan, London). Dunne, J. (1993) *Back to the Rough Ground: 'Phronesis' and 'Techne' in Modern Philosophy and in Aristotle* (London, University of Notre Dame Press).
30. Elliott, J.(1987)*Educational Theory, Practical Philosophy and Action Research*, *British Journal of Educational Studies*,(Fq: 149–169).

31. Elliott, J. (1991) *Action Research for Educational Change* (Milton Keynes, Open University Press). (Fq:434)
32. W. Carr (2006) The Author Journal compilation, *Journal of the Philosophy of Education Society of Great Britain*(Fq: 22)
33. Elliott, J. (1998) *The Curriculum Experiment: Meeting the Challenge of Social Change*(Buckingham, Open University Press).
34. Kemmis, S. (1988) *Action Research*, in: J. P. Keeves (ed.) *Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook* (Oxford, Pergamon Press).
35. Lewin, K. (1946) *Action Research and Minority Problems*, *Journal of Social Issues*, 2.4, (Fq:34–46).
36. Lewin, K. (1952) *Group Decision and Social Change*, in: G. E. Swanson, T. M. Newcomb and E.L. Hartley (eds) *Readings in Social Psychology* (New York, Holt).
37. MacIntyre, A. C. (1981) *After Virtue: A Study in Moral Philosophy* (London, Duckworth).
38. McTaggart, R. (1991) *Action Research: A Short Modern History* (Geelong, Australia, Deakin University Press).
39. Sanford, N. (1970) *Whatever Happened to Action Research?*, *Journal of Social Issues*, 26.4, pp. 3–23.
40. Somekh, B. (2006) *Action Research: A Methodology for Change and Development* (Maidenhead, Open University Press).
41. Stenhouse, L. (1975) *An Introduction to Curriculum Research and Development* (London, Heinemann)..

42. Wallace, M. (1987) *A Historical Review of Action Research: Some Implications for the Education of Teachers in their Management Role*, *Journal of Education for Teaching*, 13.2, (Fq: 97–115).
43. Carr, W. and Kemmis, S. (1993). *Action Research in Education*. In *Hammersley, M. (Ed.), Controversies in Classroom Research*, London: Open University Press.
44. Gay, G. (2000). *Culturally Responsive Teaching. Theory, Research and Practice*, New York: Teachers College Press.
45. Kemmis, S. and Wilkinson, M. (1998) *Participatory action research and the study of practice*. In B. Atweh, S. Kemmis and P. Weeks (Eds), *Action Research in Practice*. Partnerships for social justice in education, London: Routledge.
46. Kincheloe, J.L. and Steinberg, S.R. (1997) *Changing Multiculturalism*, Buckingham: Open University Press.
47. Magos, K. (2007) *The contribution of action-research to training teachers / intercultural education: A research in the field of Greek minority education*, *Teaching and Teacher Education*, 23, 1102 -1112
47. McNiff, J. (1999) *Action Research: Principles and Practices*, London: Routledge.
48. Nga interneti:
49. <http://www.solonline.org/res/wp/10006.html>, Gusht 2013
50. <http://cie.asu.edu/volume8/number12/>, Prill 2013
51. <http://infed.org/mobi/action-research/>, Maj 2013

52. <http://www.ascd.org/publications/books/100047/chapters/What-Is-Action-Research%C2%A2.aspx> , Qershor 2013
53. <http://www.edu.plymouth.ac.uk/resined/actionresearch/arhome.htm> ,Shtator 2013
54. <http://www.jeanmcniff.com/ar-booklet.asp>, Tetor 2013
55. http://www.nctm.org/uploadedFiles/Lessons_and_Resources, Tetor 2013
56. <http://gse.gmu.edu/research/tr/tr-action>, Nëntor 2013
57. <http://cadres.pepperdine.edu/ccar/define.html>, Nëntor 2013
58. <http://arj.sagepub.com/> , Nëntor 2013
59. <http://www.web.ca/robrien/papers/arfinal.html>, Nëntor 2013
60. <http://www.edchange.org/multicultural/tar.html>, Nëntor 2013
61. <http://www.esri.mmu.ac.uk/carnnew/>, Nëntor 2013
62. <http://www.tandfonline.com/toc/reac20/current#.UpdznNLrys0>, Nëntor 2013
63. <http://cech.uc.edu/centers/arc.html> ,Nëntor 2013
64. <http://www.ashridge.com/Website/Content.nsf/wFARACAR/Ashridge+Centre+for+Action+Research?opendocument>,Nëntor 2013
65. <http://www.springer.com/business+%26+management/journal/11213> , Nëntor 2013

Aneks

Raporti nga vizita studimore në Fribourg-Zvicër

Bazuar në Planin vjetor, në kuadër të projektit- Qasja metodologjike në mësimdhënien e gjuhës angleze në shkollë fillore, si hulumtim në veprim, u realizua vizita studimore në Fribourg, Zvicër në bashkëpunim me inspektoratin e kantonit të Fribourgut i njohur tani për futjen e metodologjisë së re në mësimin e gjuhës së dytë të huaj në këtë Kanton.

Vizita u realizuar në bazë të agjendës paraprake të hartuar në bashkëpunim me Inspektoriatin e kantonit të Fribourgut, me ftesën e të cilit edhe realizuam vizitën.

Qëllimi i vizitës

Këmbimi i përvojave të mira me palën zvicerane të Kantonit Fribourg. Vëzhgimi nga afër i realizimit të mësimin të gjuhës së dytë të huaj në praktikën shkollë si dhe marrja e informatave lidhur me sistemin kantonal të arsimit. Që ditën e parë na u bë pritje në Institut, ku edhe morëm informatat e nevojshme për qëllimin e pararendur si dhe për kontaktet e aranzhuar për vizita në shkollën e paraparë.

Tri ditët në vijimi kemi marrë pjesë në realizimin e mësimdhënies së gjuhës angleze dhe gjermane në shkollë. Drejtpërdrejt vëzhguam realizimin e mësimdhënies, metodologjinë, teknikat dhe procedurat e të nxënësve. I gjithë procesi mësimor realizohej në formë interaktive, duke përdorur edhe mjete e teknika didaktike të suksesshme. Pas përfundimit të vëzhgimit në orë kemi zhvilluar diskutime me mësueset duke këmbëyer përvoja.

Përfundim

Vizita do ta përplotësojë pjesën e zhvilluar përgjatë dy trajnimeve të bëra me mësueset e gjuhës angleze, klasa III-të. Gjithashtu shembujt e mirë do të bëhen pjesë e materialit didaktik të cilin planifikojmë ta formësojmë si material didaktik/metodologjik për praktikën kosovare. Gjithashtu gjithë përvojën e fituar nga kjo vizitë do ta ndajmë me kolegët dhe sidomos me mësueset e gjuhës angleze të cilat kanë qenë pjesë e trajnimit. Vizita në Zvicër në kantonin e Fribourgut ishte me interes dhe shumë e dobishme për ne. Duke pasur parasysh metodologjinë të cilën përdorin atje në mësimdhënie të gjuhëve të dyta të huaja, ata janë mbështetur në tekstet mësimore të British Council dhe Oxford University. Këto tekste janë përshtatur me moshën e nxënësve dhe nevojat e tyre. Nga vëzhgimet që kishim në orë mësimore për të parë konkretisht qasjen metodologjike në orën mësimore si dhe zbatimin e metodave interaktive gjatë orës mësimore.

Vizituam dhe vëzhguam zbatimin e mësimdhënies në klasë të ndryshme. Pamë se si zbatohet elementet e hulumtimit në veprim dhe mësimdhënia e gjuhës së huaj , gjermane, angleze dhe frënge në shkollat e vizituara.

Zbatojnë një qasje metodologjike interaktive. Gjatë këtyre takimeve me mësues dhe diskutime me inspektorët e shkollave, dhe këshilltarët pedagogjik, theksi vihej gjithnjë e më shumë në vendosjen e nxënësit në qendër të mësimdhënies. Për të mësuar më shpejt gjuhën e huaj, nxënësit duhet të ishin në ndërveprim me njëri-tjetrin dhe mësuesit. Për mësuesit libri shërbente thjesht si një udhëzues që ai e përdorte për të organizuar mësimin sipas nevojave të nxënësve. Që të kishin arritje dhe zhvillim profesional sa më të lartë mësuesit ndiqnin trajnime në mënyrë të vazhdueshme. Gjithësecili prej tyre kishte detyrimin të realizonte 30 kredite për didaktika të mësimdhënies. Më specifikisht mësuesit e gjuhës së huaj përfitonin trajnim dhe monitorim në mënyrë të vazhdueshme nga këshilltarët pedagogjik të shkollës së lartë pedagogjike. Poashtu vlen të theksohet se çdo mësues i gjuhës së huaj është i obliguar të përfundoj dy vite trajnim efektivë pranë shkollës së lartë pedagogjike për qasje metodologjike në mësimdhënie dhe

të i nënshtrohen provimit vlerësues .

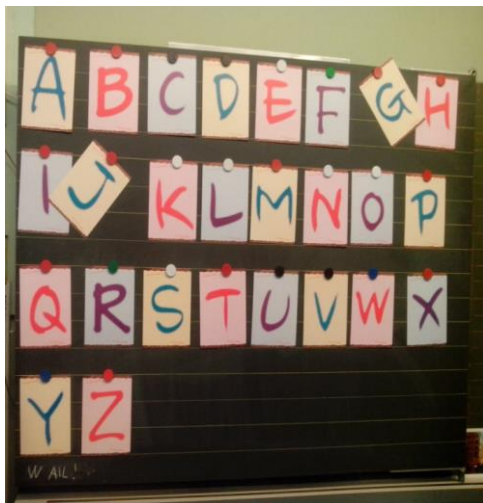
*Foto nga klasat mësimore në
Fribourg:*

Çdo gjë në klasë frymon në funksion të mësimet.

Foto nga klasat e treta mësimore në Fribourg.

Mësonjëtorja e klasës së tretë në Fribourg

Data	Koha	Vendi	Pershkrimi	Takime
18.11.20 13	17.30	Fribourg, Chemin des Mazots 2 http://goo.gl/maps/NJ4O9	Arritja e delegacionit	Marcel Bulliard Jean-François Bouquet Jean-Paul Simonet
19.11.20 13	9.30 - 10.00	Schönberg, salle 4A, Mme Monnard http://goo.gl/maps/QmGm4	Englisch 5P/7H	Nicole Godel Daniel Bovigny
	10.20 - 11.00	Schönberg, salle 1A, Mme El Haamdi (- Jendly)	Deutsch 6P/8H	Daniel Bovigny/Jean-Paul Simonet
20.11.20 13	9.30 - 10.00	Schönberg, salle 5A, Mme Hayoz	Deutsch 3P/5H	Daniel Bovigny/Jean-Paul Simonet
	10.20 - 10.50	Schönberg, salle 11, Mme Pythoud	Deutsch 4P/6H	Daniel Bovigny/Jean-Paul Simonet
	10.50 - 11.30	Schönberg, salle 10, Mme El Haamdi (- Jendly)	Englisch 5P/7H (salle de Mme Spicher)	Aude Allemann Daniel Bovigny
	14.00 - 15.30	Fribourg, Chemin des Mazots 2	Takime me perjegjesit e gjuheve te huajane kantonine Fribourg,	Jean-François Bouquet Daniel Bovigny Barbara Tschärner Jean-Paul Simonet

Materiale /shembuj konkretë për të realizuar Hulumtimin në Veprim

Plani I hulumtimit në veprim
Emri (s): Shkolla: Niveli :
Pyetja e Hulumtimit: Paraqesin një pyetje që do të fokusohet në studimin tuaj. Sigurohuni që të përfshijë se çfarë të mësuarit tek nxënësi do të ndodhë dhe çfarë praktikat mësimore do të zbatohen.
Rezultatet Mësimore: Çfarë mësimi specifik tek nxenesi do të ndodhë?
Fokusi Mësimor: Përshkruani si praktikë të veçantë mësimore (s) që do të zbatohet dhe studiohet Specifikoni se kur dhe si kjo praktikë do të zbatohet.
Mbledhja e të dhënave: Specifikoni burimet e të dhënave që ju do të mbledhni të cilat janë të theksuara për problemin tuaj në klasë. Sa shpesh ju do të mbledhni keto të dhëna? Burimin e të dhënave 1: (Çka Si?)

Burimin e të dhënave: 2 (Çka Si?)

Burimin e të dhënave 3: (Çka Si?)

Çfarë mbështetje do të keni nevojë nga kolegët tuaj?

Orari i implementimit

Detyrat	Fillimi / Fundi	Burimet

Identifikimi i një Problemi në Klasë

Emri (s):

Shkolla:

Niveli :

Deklarata/ problemi: Hartoni një deklaratë të problemit në mënyrë specifike që përshkruan cili është i prekur, nga ky problem , qëllimi për përmirësim, dhe çfarë mund të bëhet në lidhje me problemin siç thuhet. (Siguroni sa më shumë informacion specifik të jetë e mundur.)

Formati për raportim të Hulumtimit në Veprim

Titulli i projektit të hulumtimit në veprim:

Emri i hulumtuesit-mësimdhënësit:

Emri i shkollës dhe rajonit :

Përmbledhje :

Sigurimi i një përmbledhje të shkurtër të raportit hulumtues tuaj të veprimit.

Temat mund të përfshijnë mostër të nxënësve, fokusi i mësimdhënies, dhe mbledhjen e të dhënave dhe analiza .

Problemi në klasë :

Sigurimi i një përshkrimi të identifikuar të problemit tuaj në klasë.

Si e keni identifikuar problemin në klasë?

Përshkruani nxënësit të cilët ishin të prekur dhe shkaqet e mundshme të problemit .

Cilat ishin qëllimet për përmirësim?

Procesi i hulumtimit :

Jepni një përshkrim të hollësishëm të procesit tuaj të kërkimit. Cila ishte pyetja juaj e hulumtimit? Çfarë strategjish apo praktika mësimore janë zbatuar që ishin rreshtuar për problemin në klasë? Përshkruani implementimin tuaj .

Mbledhja e të dhënave dhe Analiza :

Sigurimi i një përmbledhje narrative të të dhënave tuaja të mbledhura dhe të analizuar . Nëse është e përshtatshme, ju lutem përfshini edhe grafikët dhe tabelat që shoqërojnë përmbledhjen narrative . Përfshini edhe formen e grumbullimit të burimeve të të dhënave tuaja.

Veprimi :

Sigurimi i një përmbledhje të vendimeve tuaja të bazuar në të dhënat tuaja të analizuar .

Cilat janë hapat tuaj të ardhshëm ?

A keni nevojë për të vazhduar hulumtimin tuaj në veprim duke përdorur të njëjtat procedura ?

A keni nevojë të rishikoni procedurat e hulumtimit në veprim ?

A jeni të kënaqur me rezultatet tuaja dhe të gatshëm për të hetuar shqetësime të reja ?

Reflektim profesional:

Si një studiues i veprimit, çfarë keni mësuar nëpër këtë proces? Dhe çfarë keni arritur si rezultat?

Botues

Instituti Pedagogjik i Kosovës

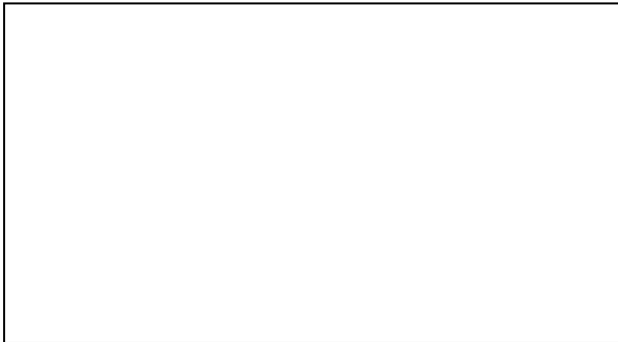
Shtypi

138

Shtypshkronja

Tirazhi: 1000 copë

Katalogimi në botim – CIP
Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

Fq. Fund/shpina